

Univerzita Karlova v Praze

Právnická fakulta

Katedra trestního práva

**INSTITUT ORGANIZOVANÉ ZLOČINECKÉ SKUPINY
V KONTEXTU TRESTNÍHO ZÁKONÍKU A JUDIKATURY**

Diplomová práce

Pavel Kohút

Vedoucí diplomové práce: doc. JUDr. Bc. Tomáš Gřivna, Ph.D.

Datum vypracování práce: 30. března 2016

Čestné prohlášení

Prohlašuji, že jsem předkládanou diplomovou prací vypracoval samostatně, všechny použité prameny a literatura byly řádně citovány a práce nebyla využita k získání jiného nebo stejného titulu.

V Praze dne 30. března 2016

Pavel Kohút

Poděkování

V první řadě velice děkuji vedoucímu mé diplomové práce panu *doc. JUDr. Bc. Tomáši Gřivnovi, Ph.D.*, za cenné rady poskytnuté v průběhu psaní a příkladné vedení při vypracovávání této diplomové práce.

Za poskytnuté dílčí rady a konzultace děkuji taktéž *JUDr. PhDr. Marku Antošovi, LL.M., Ph.D., PhDr. Mgr. Alexandře Berendové, Ph.D., doc. JUDr. PhDr. Veronice Bílkové, E.MA., Ph.D., Mgr. Vladimíře Kvasničkové, JUDr. Bc. Vladimíru Pelcovi a prof. JUDr. PhDr. Michalu Tomáškoví, DrSc.*

Veliký dík patří také mé *rodině a přítelkyni* za podporu v průběhu nejen psaní této diplomové práce, ale celého studia.

Tato diplomová práce reflektuje právní stav k 21. březnu 2016.

Obsah

1	Úvod	1
1.1	Pojem organizovaného zločinu	1
1.2	Vztah organizovaného zločinu a organizované zločinecké skupiny	4
2	Historický exkurs	5
2.1	Právní vymezení organizované zločinecké skupiny v dokumentech OSN.....	6
2.1.1	Neapolská konference.....	7
2.1.2	Palermská úmluva	8
2.2	Zločinné spolčení v dokumentech EU	11
2.2.1	Společná akce 1998.....	11
2.2.2	Rámcové rozhodnutí 2008	12
2.3	Situace v České republice.....	15
3	Institut organizované zločinecké skupiny de lege lata	17
3.1	Vymezení pojmu organizované zločinecké skupiny	17
3.1.1	Vztah mezi organizovanou skupinou a organizovanou zločineckou skupinou ...	18
3.1.2	Společenství více osob	22
3.1.3	Vnitřní organizační struktura s rozdělením funkcí a dělbou činností.....	23
3.1.4	Zaměření na soustavné páchaní úmyslné trestné činnosti.....	25
3.1.5	Resumé.....	26
3.2	Pachatel trestného činu spáchaného ve prospěch organizované zločinecké skupiny	27
3.2.1	Pozitivní vymezení pachatele	27
3.2.2	Ukládání trestu	31
3.2.3	Mladiství a právnické osoby.....	33
3.3	Trestný čin účasti na organizované zločinecké skupině	34
3.3.1	Založení organizované zločinecké skupiny	35
3.3.2	Účast na činnosti organizované zločinecké skupiny.....	35
3.3.3	Podpora organizované zločinecké skupiny	36
3.3.4	Kvalifikovaná organizovaná zločinecká skupina	36
3.3.5	Zvláštní případ účinné lítosti	37
3.3.6	Beztrestnost agenta	38
3.3.7	Další souvislosti	40

3.4	Vybrané problémy principu dvojího přičítání a jednočinného souběhu trestných činů u organizované zločinecké skupiny	41
3.4.1	Aplikace polehčujících a přitěžujících okolností.....	41
3.4.2	Některá další specifika trestání	43
3.4.3	Dvojí přičítání v případě pachatele ve prospěch OZS a kvalifikačních okolností	44
3.4.4	Dvojí přičítání a jednočinný souběh u trestného činu účasti na organizované zločinecké skupině	45
3.5	Reflexe dokumentů mezinárodního a evropského práva	48
3.5.1	Palermská úmluva	49
3.5.2	Rámcové rozhodnutí 2008	51
4	Právní úprava institutu organizované zločinecké skupiny v jiných státech	53
4.1	Slovensko	54
4.2	Španělsko	57
4.3	Itálie.....	59
5	Úvahy de lege ferenda	60
5.1	Zákonná definice organizované zločinecké skupiny	60
5.2	Šíře institutu beztrestnosti agenta.....	63
5.3	Spáchání trestného činu vědomě se členem organizované zločinecké skupiny.....	64
5.4	Reflexe aktuálního případu – tzv. lihová mafie.....	65
6	Závěr	69
	Seznam použitých zkratk.....	71
	Seznam užitých tuzemské literatury.....	72
	Seznam zahraniční literatury.....	76
	Seznam internetových zdrojů	77
	Seznam jiných zdrojů	77
	Seznam užitých judikatury	78
	Shrnutí.....	80
	Summary	82
	Klíčová slova	84

1 Úvod

1.1 Pojem organizovaného zločinu

Organizovaný zločin je celosvětovým, nejen společenským fenoménem dnešní doby. Je předmětem odborných i neoborných diskusí napříč zájmy jednotlivých diskutérů. Je však nutné zdůraznit, že se jedná o fenomén značně negativní. Organizovaný zločin má totiž bezprostřední význam nejen pro jednotlivce ohrožené jeho nezákonnou činností, ale může mít v krajním případě zásadní vliv i na destabilizaci celé společnosti, kdy podkopává zavedené demokratické procesy a snižuje důvěru občanů ve státní správu, a potažmo ve stát obecně.¹ Někteří autoři v této souvislosti považují nadnárodní organizovaný zločin společně s ekonomickou kriminalitou a terorismem za vůbec nejzávažnější hrozbu pro společnost 21. století.²

Na území České republiky je organizovaný zločin jevem poměrně tradičním, nicméně nesoucím závažné stigma zejména posledních 25 let, a to i v důsledku překotných celospolečenských změn způsobených transformací plánovaného hospodářství na tržní. Zatímco v době před rokem 1989 lze o organizovaném zločinu hovořit jako o odvětví, jež nebylo v popředí trestněprávního či kriminologického zájmu, po roce 1989 se v závislosti na aktivitách určitých skupin ze zemí bývalého Sovětského svazu, Balkánu či jihovýchodní Asie dostal do zorného pole jak velké části odborníků, tak i laické veřejnosti.³ Za jeden z důvodů všeobecného nárůstu zájmu o problematiku organizovaného zločinu je možné považovat zejména zvýšenou závažnost organizovaně páchané trestné činnosti. Zatímco o organizovaném zločinu páchaném před rokem 1989 lze hovořit jako o okrajové, málo sofistikované honbě za bagatelním majetkovým prospěchem, pak o organizovaném zločinu páchaném po roce 1989 platí pravý opak.

¹ Válková, H., Kuchta, J. a kol. *Základy kriminologie a trestní politiky*. 2. vydání. Praha: C. H. Beck, 2012, s. 557.

² Cejp, M. *Vnější a vnitřní problémy České republiky a možnost jejich zneužití zločinem*. Kriminální věda, 2002, č. 1, s. 6.

³ Nožina, M. *Mezinárodní organizovaný zločin v České republice*. 1. vydání. Praha: Themis, 2003, s. 33an.

Pojem organizovaného zločinu je termínem užívaným napříč celou, nejen českou společností. Existuje však uspokojivá definice organizovaného zločinu? Dalo by se říci, že existují desítky⁴ definic od různých autorů lišících se v závislosti na původu autora a zkušenostech s organizovaným zločinem v jednotlivých státech.

V podmínkách české kriminologické vědy je pojem **organizovaný zločin** často substituován termínem **organizovaná kriminalita**, přičemž se jedná o synonymní vyjádření téhož.⁵ Cejp chápe organizovaný zločin jako „opakující se (soustavné) páchaní cílevědomě koordinované závažné trestné činnosti (a aktivit tuto činnost podporujících), jehož subjektem jsou zločinecké skupiny nebo organizace (většinou s vícestupňovou vertikální organizační strukturou), a jehož hlavním cílem je dosahování maximálních nelegálních zisků při minimalizaci rizika (zajišťovaného prostřednictvím kontaktů v rozhodovacích společenských strukturách).“⁶ Organizovaným zločinem, resp. organizovanou kriminalitou, můžeme rozumět taktéž „soustavnou a plánovitou trestnou činnost páchanou hierarchicky strukturovanou skupinou osob, mezi nimiž existuje dělba činnosti.“⁷ Další definici přinesl Musil: „Organizovaná kriminalita je druh skupinové trestné činnosti, páchané organizovanou zločineckou skupinou nebo zločineckou organizací, vyznačující se dlouhodobostí, dělbou činnosti, plánovitostí orientací na vysoký zisk nebo získání vlivu na veřejný život. Výjimečně jsou zločinecké organizace motivovány též ideologicky (např. teroristické organizace).“⁸ Pojem organizovaného zločinu je zároveň pojmem popisným, jenž nám pomáhá vytvořit si obraz o stavu společnosti v určitém časovém období, a to zejména v kontextu významných společenských jevů. Rozlišujeme dva typy organizovaného zločinu – klasický a moderní. Zatímco tzv. klasický organizovaný zločin se věnuje zajišťování nelegálního zboží a služeb za využití metod postihnutelných trestním právem,

⁴ Za zajímavý zdroj lze v tomto ohledu považovat web <http://www.organized-crime.de/organizedcrimedefinitions.htm>, kde je mimo jiné možné nalézt i definici předního českého odborníka PhDr. Cejpa.

⁵ **Gřivna, T., Scheinost, M., Zoubková, I. a kol.** *Kriminologie. 4. vydání.* Praha: Wolters Kluwer, a. s., 2014, s. 396.

⁶ **Cejp, M.** *Organizovaný zločin v České republice III.* 1. vydání. Praha: IKSP, 2004, s. 13.

⁷ **Gřivna, T., Scheinost, M., Zoubková, I. a kol.** *Kriminologie. 4. vydání.* Praha: Wolters Kluwer, a. s., 2014, s. 396.

⁸ **Musil, J.** *Připravít se včas na boj s organizovanou kriminalitou.* Československá kriminalistika. 1992, č. 2, s. 97.

a vystavuje se tak nebezpečí trestního stíhání, moderní organizovaný zločin působí v legální ekonomice a při své činnosti využívá mezer v právním řádu.⁹

Obdobně jako česká kriminologická věda definují organizovaný zločin i kriminologové britští.¹⁰ Naproti tomu např. americká kriminologická nauka považuje termín organizovaný zločin – **organized crime** – ve vztahu k pojmu organizované kriminality za pojem užší, jenž se zabývá spíše společenstvími tzv. mafiánského typu, založených na vztazích nadřízenosti a podřízenosti v rámci sofistikované organizace.¹¹ Jako příklad lze uvést definici Conklina, jenž organizovaný zločin charakterizoval jako „kriminální aktivitu páchanou stálým společenstvím nebo organizací vytvořenou a zaměřenou primárně na dosahování zisku nezákonnými prostředky.“¹²

Organizovaný zločin je tedy kategorií především kriminologickou a sociologickou. S jeho vzrůstajícím významem však považoval za nutné reagovat na tuto situaci i český zákonodárce, který v roce 1995 inkorporoval do tehdejšího trestního zákona jako vyšší formu trestné činnosti společné¹³ institut zločinného spolčení. Od označení zločinného spolčení bylo později upuštěno a tento termín byl nahrazen lépe přiléhajícím souslovím „organizovaná zločinecká skupina“.

Cílem této diplomové práce bude vymezit institut organizované zločinecké skupiny v kontextu trestního zákoníku a rozhodovací činnosti českých soudů. Zároveň si dovoluji nabídnout možná legislativní řešení *de lege ferenda*.

⁹ Koncepce boje proti organizovanému zločinu na období let 2015–2017 odboru bezpečnostní politiky Ministerstva vnitra, s. 4–5.

¹⁰ Srov. **Campbell, Liz**. *Organised Crime and the Law. A Comparative Analysis*. 1. vydání. Oxford: Hart, 2013, s. 19, nebo také **Maguire, M., Morgan, R., Reiner, R.** *The Oxford Handbook of Criminology*. 5. vydání. Oxford: Oxford University Press, s. 601.

¹¹ Srov. **Němec, M.** *Mafie a zločinecké gangy*. 1. vydání. Praha: EUROUNION Praha, 2003, s. 116an, nebo také **Blok, A.** *Reflections on the Sicilian Mafia: Peripheries and Their Impact on Centres*. In: Siegel, D., Kelen, H. *Organized Crime. Culture, Markets and Policies*. 1. vydání. New York: Springer, 2008, s. 7an.

¹² **Conklin, J. E.** *Criminology*. 6. vydání. Boston: Allyn and Bacon, 1998, s. 563.

¹³ Důvodová zpráva k čl. I bodu 10 zákona č. 152/1995 Sb.

1.2 Vztah organizovaného zločinu a organizované zločinecké skupiny

Jako jeden ze základních úkolů na úvod této práce považuji stručně vymezit pojem organizované zločinecké skupiny oproti pojmu organizovaného zločinu. Rozlišení předmětných pojmů bylo podrobena zkoumání ze dvou hledisek – vědního a obsahového.

Z hlediska **vědního** je zásadní rozdíl mezi oběma výše uvedenými pojmy ten, že každý z nich je zkoumán jinými vědními disciplínami. Organizovaný zločin je doménou zejména kriminologickou a sociologickou. Naproti tomu organizovaná zločinecká skupina je pojmem s jasným zákonným vymezením. Její definici nalezneme v ustanovení § 129 TZ, podle kterého se organizovanou zločineckou skupinou rozumí

- společenství více osob
- s vnitřní organizační strukturou,
- s rozdělením funkcí a dělbou činností,
- která je zaměřena na soustavné páchaní úmyslné trestné činnosti.

Co se týče hlediska **obsahového**, je rozdíl mezi předmětnými pojmy zřejmý z nabídnutých definic. Na jejich základě lze dovést, že mezi okruh kriminologických či sociologických zájmů při zkoumání organizovaného zločinu patří mimo jiné studium činnosti organizovaných zločineckých skupin, a to poměrně nezávisle na studiu dalších přímo souvisejících forem trestné součinnosti, např. organizované skupiny. Pojem organizovaného zločinu v sobě zahrnuje pojem organizované zločinecké skupiny.

Schéma č. 1: Organizovaný zločin

2 Historický exkurs

Problematika organizovaného zločinu se stejně jako spousta dalších trestněprávních i jiných záležitostí stala v minulosti předmětem diskuse na půdě mezinárodních organizací. Přitom bylo nutné zabývat se nejprve esenciálními otázkami, a to tím, co vlastně organizovaný zločin je, čím je charakteristický, kdo jsou jeho subjekty.¹⁴

Pro účely mé práce jsem se zaměřil z hlediska globálního na činnost Organizace spojených národů, v rovině regionální na normotvornou činnost Evropské unie. Obě tyto mezinárodní organizace se ve snaze pozitivně vymezit organizovaný zločin zabývaly možnou definicí jeho subjektů, tedy organizované zločinecké skupiny¹⁵ či jinak zločinného spolčení.¹⁶

V neposlední řadě je nutné zmínit i vývoj v České republice. Definice zločinného spolčení, resp. organizované zločinecké skupiny, má podle české právní úpravy oproti mezinárodnímu pojetí určitá specifika.

¹⁴ Termín „subjekt organizovaného zločinu“ je pro účely této práce synonymním vyjádřením zákonného označení „organizovaná zločinecká skupina“, resp. „zločinné spolčení“.

¹⁵ Převládající označení OSN.

¹⁶ Pojmosloví EU.

2.1 Právní vymezení organizované zločinecké skupiny v dokumentech OSN

Ač bylo možné o fenoménu organizovaného zločinu hovořit již v průběhu uplynulých staletí či dokonce tisíciletí, kdy se například v Číně formovala společenství známá jako *triády* nebo v prostředí evropské Itálie *Camorra* či *'Ndrangheta*, tak se problematika organizovaného zločinu včetně možnosti jeho postihu právními prostředky dostala do popředí zájmu mezinárodního společenství až ve druhé polovině 20. století. Velkou měrou se na této skutečnosti podepsal fakt, že doposud známá společenství prováděla své aktivity v čím dál větší míře ve více různých státech a jejich činnost tak nabyla transnacionálního charakteru.¹⁷

V reakci na neustále se rozšiřující členskou základnu těchto společenství a na kriminální portfolio zahrnující nejrůznější formy úmyslné trestné činnosti páchané na území více států bylo nutné, aby na tuto situaci adekvátně reagovalo společenství mezinárodní.

Za jedny z prvních kroků vedoucích k převzetí odpovědnosti mezinárodního společenství za řešení nadnárodního organizovaného zločinu lze považovat jednak **Ministerskou schůzku** k vytvoření účinného programu OSN pro prevenci zločinu a trestní justici konanou v roce 1991 ve francouzském městě Versailles, a jednak založení **Komise pro prevenci zločinu a trestní justici** (dále v této kapitole jen „*Komise*“) při Hospodářské a sociální radě OSN v roce 1992. Z dnešního pohledu je možné chápat význam Komise v tom smyslu, že připravila podkladové materiály pro tzv. Neapolskou konferenci.¹⁸

¹⁷ Karabec, Z. *Mezinárodní aspekty boje proti organizovanému zločinu*. Kriminalistika, 2004, č. 1, s. 3.

¹⁸ Šturma, P., Nováková J., Bílková, V. *Mezinárodní a evropské instrumenty proti terorismu a organizovanému zločinu*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2003, s. 83.

2.1.1 Neapolská konference

Světová ministerská konference o organizovaném transnacionálním zločinu, tedy tzv. Neapolská konference, se konala ve dnech 21. – 23. listopadu 1994, zřejmě ne náhodou v italské Neapoli, údajně základně *Camorry*.¹⁹ Zde byla zejména ústy tehdejšího generálního tajemníka OSN Boutrose Boustros-Ghalihho vyjádřena obava z narůstajícího vlivu organizovaného zločinu. Příčiny eskalace jeho vlivu přitom generální tajemník viděl ve snadné propustnosti hranic, v rozvoji mezinárodního obchodu a v novém otevírání řady národních ekonomik, do nichž pronikal, přičemž činnost subjektů organizovaného zločinu stále více překračovala hranice států.²⁰

Na základě podkladů dodaných Komisí a všeobecné diskuse byly Neapolskou konferencí přijaty tři dokumenty – **Neapolská politická deklarace**, **Celosvětový akční plán proti organizovanému transnacionálnímu zločinu** (dále v této kapitole jen „*Celosvětový akční plán*“) a **návrh rezoluce** Valného shromáždění OSN, jejímž obsahem byly oba předchozí dokumenty.²¹

Pozoruhodným z hlediska tématu této práce je Celosvětový akční plán, který v ustanovení § 12 definoval **organizovanou transnacionální zločineckou skupinu**. Výčet jejích charakteristik je následující:

- organizace skupin s cílem páčání trestné činnosti,
- hierarchické vazby nebo osobní vztahy, jež umožňují vůdcům řídit skupinu,
- použití násilí, zavražďování a korupce k dosažení zisku nebo kontroly nad územím či trhy,
- praní nelegálních zisků pro další trestnou činnost a za účelem proniknutí do legální ekonomiky,
- potenciál pro expanzi do jakékoli nové činnosti a za národní hranice,
- spolupráce s jinými organizovanými transnacionálními zločineckými skupinami.

¹⁹ **Němec, M.** *Mafie a zločinecké gangy*. 1. vydání. Praha: EUROUNION Praha, 2003, s. 36.

²⁰ **Šturma, P.** *Na okraj Světové ministerské konference o organizovaném transnacionálním zločinu*. Právník. 1995, č. 5, s. 493.

²¹ Přijata na 49. zasedání 15. prosince 1994.

V ustanovení § 15 Celosvětového akčního plánu bylo zároveň vyjádřeno doporučení zakotvit ve vnitrostátních úpravách trestný čin **účasti ve zločinecké organizaci** a také mimo jiné zavést trestní odpovědnost právnických osob.²²

Samotný přínos Neapolské konference pak např. Karabec spatřoval v tom, že se tato stala „prvním skutečně reprezentativním setkáním účastníků s náležitým politickým mandátem, takže závěry z této konference znamenaly poměrně rychlý postup orgánů OSN i jednotlivých členských států v oblasti boje proti organizovanému zločinu.“²³ Podobné stanovisko zaujal i Šturma, který s odkazem na přijaté dokumenty připomněl, že „podobné programové [právně nezávazné] dokumenty nevedou předznamenaly přijetí [právně závazných] mezinárodních smluv,“²⁴ přičemž „právní závaznost se často nekryje s faktickou efektivitou..., jak o tom ostatně svědčí i novela trestního zákona [č. 152/1995 Sb.] z 29. června 1995.“²⁵

Význam Neapolské konference je podle mého názoru dán tím, že zde přijaté programové dokumenty přinesly jednu z prvních definic organizované zločinecké skupiny *pro futuro*.

2.1.2 Palermská úmluva

Od Neapolské konference se snahy OSN soustředily na vypracování právně závazného dokumentu. Z podnětu OSN byl *Ad hoc* výborem pro přípravu úmluvy proti nadnárodnímu organizovanému zločinu vypracován návrh, jenž byl jako Úmluva OSN proti nadnárodnímu organizovanému zločinu schválen dne 15. listopadu 2000 Valným shromážděním OSN.²⁶ Na požádání italské vlády byl text této úmluvy pro signatářské státy připraven na dny 12. – 15. prosince 2000, a to v rámci konference v italském

²² Šturma, P. *Na okraj Světové ministerské konference o organizovaném transnacionálním zločinu*. Právník. 1995, č. 5, s. 497–8.

²³ Karabec, Z. *Mezinárodní aspekty boje proti organizovanému zločinu*. Kriminalistika. 2004, č. 1, s. 5.

²⁴ Šturma, P. *Na okraj Světové ministerské konference o organizovaném transnacionálním zločinu*. Právník. 1995, č. 5, s. 499–500.

²⁵ Šturma, P. *Přijetí Úmluvy OSN proti nadnárodnímu organizovanému zločinu*. Právní rozhledy. 2001, č. 5, s. 242.

²⁶ Vrtěl, P. *K Úmluvě OSN proti nadnárodnímu organizovanému zločinu*. Trestní právo. 2002, č. 3, s. 2.

Palermu (*sic!*).²⁷ Proto je Úmluva OSN proti nadnárodnímu organizovanému zločinu označována podle některých autorů jako Palermská úmluva. Česká republika Palermskou úmluvu podepsala jako jeden z prvních států již 12. prosince 2000, avšak ve vztahu k naší zemi vešla v platnost až 24. října 2013.²⁸

S ohledem na princip harmonizace, jenž byl v posledních dekadách v mezinárodním právu trestním zpravidla uplatňován, bylo ve vztahu k vymezení organizované zločinecké skupiny nutné vytvořit takovou její definici, která by v co největší míře reflektovala požadavky jednotlivých zemí a zároveň by respektovala jejich právní systémy.²⁹ Průnikem výše uvedených požadavků je konstrukt uvedený v čl. 2 písm. a) Palermské úmluvy. Podle tohoto ustanovení se **organizovanou zločineckou skupinou** rozumí:

- strukturovaná skupina 3 a více osob,
- existující po určité časové období
- a jednajících ve vzájemné shodě
- s cílem spáchat jeden nebo více závažných trestných činů stanovených v souladu s touto Úmluvou,
- aby získala, přímo či nepřímo, finanční nebo jiný hmotný prospěch.

S ohledem na výše uvedenou definici bylo nutné dále vymežit taktéž některé její dílčí definiční znaky, a sice sousloví „strukturovaná skupina“ a „závažný trestný čin“. **Strukturovaná skupina** je podle čl. 2 písm. c) Palermské úmluvy taková skupina, která není náhodně utvořena za účelem bezprostředního spáchání trestného činu, a která nemusí mít formálně vymezené role pro své členy, trvalost členství nebo rozvinutou strukturu. **Závažný trestný čin** je pak podle čl. 2 písm. b) Palermské úmluvy takový trestný čin, jehož horní hranice trestní sazby činí nejméně 4 roky.

Palermská úmluva dále stanoví povinnost signatářských států učinit opatření nezbytná k tomu, aby bylo orgánům činným v trestním řízení umožněno stíhat jednání

²⁷ Šturma, P. *Přijetí Úmluvy OSN proti nadnárodnímu organizovanému zločinu*. Právní rozhledy. 2001, č. 5, s. 243.

²⁸ Sdělení Ministerstva zahraničních věcí č. 75/2013 Sb. m. s.

²⁹ Karabec, Z. *K právnímu vymezení organizovaného zločinu*. Kriminalistika. 2000, č. 1, s. 10.

mající znaky **účasti v organizované zločinecké skupině**. Za tímto účelem se signatářům ukládá inkorporovat účast v organizované zločinecké skupině do svého právního řádu jako zvláštní trestný čin. Takovýto trestný čin by pak ve své podstatě byl materiálně přípravou k jiným trestným činům. Čl. 5 Palermské úmluvy dále uvádí dvě možnosti, jakým způsobem může signatářský stát předmětný trestný čin ve vnitrostátní úpravě vymezit. Při přípravě tohoto článku bylo zohledněno jednak pojetí spolčení v *common law* a jednak pojetí přípravy typické pro kontinentální Evropu.³⁰ Podle první koncepce je za trestný čin považováno uzavření dohody s jednou nebo více dalšími osobami na spáchání závažného trestného činu za účelem přímo nebo nepřímo souvisejícím se získáním finančního či jiného hmotného prospěchu a, pokud to vyžaduje vnitrostátní právo, zahrnující též jednání uskutečněné jedním z účastníků k realizaci této dohody, nebo zahrnující zapojení organizované zločinecké skupiny.³¹ Druhá koncepce pak spočívá v jednání osoby, která s vědomím buď cíle a trestné činnosti organizované zločinecké skupiny obecně, nebo jejího úmyslu dopustit se takové trestné činnosti, se aktivně podílí buď na trestné činnosti organizované zločinecké skupiny, nebo na jiné činnosti organizované zločinecké skupiny s vědomím, že její účast přispěje k dosažení výše uvedeného zločinného cíle.³²

Je nutné zdůraznit, že Palermská úmluva nereflektuje všechny organizované zločinecké skupiny, ale pouze ty, jejichž činnost má nadnárodní povahu.³³ I přesto vidí Šturma v Palermské úmluvě „významný krok v úsilí států OSN čelit nejzávažnějším formám zločinnosti“, avšak také upozorňuje, že ke splnění očekávání je třeba jejího důsledného provádění.³⁴

³⁰ **Vlastník, J.** *Harmonizace skutkové podstaty trestného činu postihující účast na zločinecké organizaci*. ACTA UNIVERSITATIS CAROLINAE – IURIDICA. 2007, č. 1, s. 162.

³¹ Čl. 5 odst. 1 písm. a) bod (i) Palermské úmluvy.

³² Čl. 5 odst. 1 písm. a) bod (ii) Palermské úmluvy.

³³ Srov. čl. 3 odst. 2 Palermské úmluvy.

³⁴ **Šturma, P., Nováková J., Bílková, V.** *Mezinárodní a evropské instrumenty proti terorismu a organizovanému zločinu. 1. vydání*. Praha: C. H. Beck, 2003, s. 100.

2.2 Zločinné spolčení v dokumentech EU

2.2.1 Společná akce 1998

Boj proti organizovanému zločinu je jednou z aktuálních priorit Evropských společenství.³⁵ Není proto překvapující, že ve zhruba stejném časovém období jako v případě OSN probíhaly určité snahy o pozitivní vymezení subjektů organizovaného zločinu i na půdě EU. Na rozdíl od OSN nežívá EU pro označení konkrétních subjektů pojmu organizovaná zločinecká skupina, nýbrž zločinné spolčení. Účel obou označení je nicméně zcela totožný – usnadnění trestněprávního postihu subjektů organizovaného zločinu.

Jedním z prvních pokusů o pozitivní vymezení zločinného spolčení byla Společná akce č. 98/733/SVV ze dne 21. prosince 1998 přijatá Radou na základě článku K.3 Smlouvy o Evropské unii, kterou se stanoví, že účast na zločinném spolčení je v členských státech Evropské unie trestným činem (dále v této kapitole jen „*Společná akce 1998*“). **Zločinným spolčením** se podle čl. 1 pododst. 1 Společné akce 1998 rozumělo:

- strukturované sdružení více než dvou osob
- existující po delší dobu, které
- jedná ve shodě s cílem páchat protiprávní jednání, za která
- lze uložit trest odnětí svobody nebo opatření omezující svobodu s horní hranicí sazby nejméně čtyři roky nebo závažnější trest, ať
- tyto trestné činy představují cíl sám o sobě, nebo jsou prostředkem pro získání majetkových výhod a případně pro nedovolené ovlivnění fungování orgánů veřejné moci.

Čl. 1 pododst. 2 Společné akce 1998 přitom rozšířil působnost výše uvedeného ustanovení i na trestné činy stanovené v čl. 2 a příloze Úmluvy o Europolu.³⁶ Obdobně

³⁵ Usnesení Evropského parlamentu ze dne 25. října 2011 o organizované trestné činnosti v Evropské unii (2010/2309(INI)).

³⁶ Velice namátkou lze uvést, že mezi tyto trestné činy patřily mimo kupř. terorismu a nedovoleného obchodu s drogami taktéž některé trestné činy na úseku ochrany života, zdraví, majetku a životního prostředí. Aplikační rozsah ustanovení čl. 1 pododst. 1 Společné akce 1998 mohl tedy být považován za poměrně široký.

jako Palermská úmluva stanovila taktéž i Společná akce 1998 typovou závažnost trestných činů, na jejichž páčání musí být zločinné spolčení orientováno.

Mimo výše uvedenou definici zločinného spolčení obsahovala Společná akce 1998 také povinnost kriminalizovat **účast na zločinném spolčení**, přičemž, obdobně jako Palermská úmluva, umožnila národním legislativám vybrat si mezi skutkovou podstatou bližší pojetí *common law* a skutkovou podstatou vycházející z práva kontinentální Evropy.³⁷ Z pojetí kontinentálního vycházela koncepce první, podle které mělo být za trestný čin považováno jednání jakékoli osoby, která se úmyslně a s vědomím cíle a obecné trestné činnosti spolčení nebo úmyslu spolčení spáchat dotyčné trestné činy aktivně podílí buď na trestné činnosti spolčení, na kterou se vztahuje článek 1, i když se tato osoba neúčastní vlastního páčání trestné činnosti, a s výhradou obecných zásad trestního práva dotyčného členského státu, i když trestný čin není spáchán (i), nebo jiné činnosti spolčení, i když ví, že její účast přispěje k provádění trestné činnosti spolčení, na kterou se vztahuje článek 1 (ii).³⁸ Bližší pojetí *common law* byla druhá koncepce skutkové podstaty, jež měla za cíl postihnout jednání jakékoli osoby, které spočívá v dohodě s jednou nebo několika osobami týkající se výkonu určité činnosti, která, pokud by byla vykonána, by představovala spáčení trestného činu, na který se vztahuje článek 1, i když se tato osoba neúčastní vlastního výkonu činnosti.³⁹

2.2.2 Rámcové rozhodnutí 2008

Počátkem nového tisíciletí byla v souvislosti s přijetím Amsterdamské a Niceské smlouvy, a ostatně i v důsledku dění na půdě OSN, kde byla Valným shromážděním schválena Palermská úmluva, problematika organizovaného zločinu i nadále předmětem diskuse v orgánech EU.⁴⁰ Výsledkem několikaletých snah bylo přijetí

³⁷ Tomášek, M. a kol. *Europeizace trestního práva*. 1. vydání. Praha: Linde, 2008, s. 234.

³⁸ Čl. 2 odst. 1 písm. a) Společné akce 1998.

³⁹ Čl. 2 odst. 1 písm. b) Společné akce 1998.

⁴⁰ Vlastník, J. *Harmonizace skutkové podstaty trestného činu postihující účast na zločinecké organizaci*. ACTA UNIVERSITATIS CAROLINAE – IURIDICA. 2007, č. 1, s. 166.

rámcového rozhodnutí Rady č. 2008/841/SVV ze dne 24. října 2008 o boji proti organizované trestné činnosti (dále v této práci jen „*Rámcové rozhodnutí 2008*“). Tento akt přitom z velké části vycházel při stanovení definice zločinného spolčení z mezí nastavených Společnou akcí 1998, kterou svým čl. 9 ale zároveň zrušil.

Podle čl. 1 Rámcového rozhodnutí 2008 je **zločinným spolčením** takové společenství, jež má znaky:

- organizované skupiny více než dvou osob, která
- není vytvořena nahodile, aby okamžitě páchala trestné činy,
- a jejíž členové nemusí nutně mít přesně vymezené úlohy, a u níž není nezbytná kontinuita členství ani rozvinutá struktura,
- existující po delší dobu, která
- jedná ve shodě s cílem páchat trestné činy, za které lze uložit trest odnětí svobody nebo opatření omezující osobní svobodu s horní hranicí sazby nejméně čtyři roky nebo vyšší trest,
- za účelem získání, přímo či nepřímo, finanční výhody nebo jiné hmotné výhody.

Obdobně jako Společná akce 1998 stanoví i Rámcové rozhodnutí 2008 minimální požadavek na kriminalizaci jednání majícího znaky **účasti na zločinném spolčení**. Opět mají jednotlivé členské státy na výběr mezi dvěma koncepcemi skutkové podstaty trestného činu. Podle první z nich je nutné za trestný čin považovat jednání jakékoli osoby, která se úmyslně a se znalostí buď cíle a obecné činnosti spolčení, nebo záměru spolčení dopustit se předmětných trestných činů aktivně účastní trestné činnosti spolčení, včetně poskytování informací nebo hmotných prostředků, získávání nových členů i jakékoli formy financování jeho činností, přičemž je jí známo, že tato účast přispěje k uskutečnění trestné činnosti tohoto spolčení. Podle koncepce druhé je trestné jednání jakékoli osoby, které spočívá v dohodě s jednou nebo několika osobami týkající se výkonu určité činnosti, která by v případě, že by byla provedena, vyústila ve spáchání trestného činu uvedeného v článku 1, i když se tato osoba neúčastní vlastního výkonu činnosti.

Novinkou oproti Společné akci 1998 je ustanovení čl. 3, které stanoví minimální požadavky na výši trestu za trestný čin účasti na zločinném spolčení. Rámcové rozhodnutí 2008 je pro členské státy Evropské unie závazné a platné dodnes.

2.3 Situace v České republice

Odborná diskuse na téma organizovaného zločinu a jeho subjektů probíhala i v rámci českého trestněprávního a kriminologického prostředí. Zajímavou skutečností je, že i když se podstatné legislativní úpravy institutu organizované zločinecké skupiny děly zásadně v kontextu přijatých aktů mezinárodního práva, v definování subjektů organizovaného zločinu si český zákonodárce počínal poněkud nezávisle.

Organizovaný zločin je v českých zemích fenoménem posledních 25 let. V této době si odborná a posléze i laická veřejnost začala postupně závažnost organizované kriminality uvědomovat.⁴¹ Již v roce 1992 na hrozbu kriminality organizovaných zločineckých skupin upozorňoval Musil,⁴² který současně nastínil možná řešení jejich postihu. Za vhodné považoval kriminalizovat jednání spočívající v samotném zakládání „zločineckých organizací“. Ve svých úvahách došel díky inspiraci italským právem až k trestání pouhé účasti v takové zločinecké organizaci, nicméně takové opatření nepovažoval v té době za nutné.⁴³

V porevoluční době postrádal český právní řád pro boj se stále sofistikovanějším organizovaným zločinem adekvátní instrumenty. Na tuto situaci byl tedy nucen vhodně reagovat zákonodárce. Konkrétně tak učinil novelou tehdejšího trestního zákona⁴⁴ (dále v této práci jen „tr. zák.“ či „trestní zákon“) č. 152/1995 Sb., kdy s účinností od 1. září 1995 pod ustanovením § 89 odst. 20 tr. zák. zavedl definici zločinného spolčení, a to z důvodu možnosti postihu „tzv. organizovaného zločinu jako vyšší formy trestné činnosti společné.“⁴⁵ Podle tohoto ustanovení se **zločinným spolčením** rozumělo společenství více osob s vnitřní organizační strukturou, s rozdělením funkcí a dělbou činností, které je zaměřeno na dosahování zisku soustavným pácháním úmyslné trestné činnosti. Spolu s touto definicí vnesla předmětná novela do českého právního řádu mimo jiné **trestný čin účasti na zločinném spolčení** (§ 163a tr. zák.) a současně

⁴¹ Scheinost, M. *Jak je v praxi využíván § 361 TrZ o účasti na organizované zločinecké skupině*. Trestněprávní revue. 2011, č. 11, s. 315.

⁴² Musil, J. *Připravit se včas na boj s organizovanou kriminalitou*. Československá kriminalistika. 1992, č. 2, s. 97an.

⁴³ Tamtéž, s. 104.

⁴⁴ Publikovaného pod č. 140/1961 Sb.

⁴⁵ Důvodová zpráva k čl. I bodu 10 zákona č. 152/1995 Sb.

rozšířila aplikační dosah trestného činu neoznámení trestného činu podle § 168 tr. zák. i na tento nový trestný čin. Z hlediska trestání umožnila předmětná novela potrestat přísněji pachatele trestného činu spáchaného ve prospěch zločinného spolčení (§ 43, § 44 a § 88 odst. 2 tr. zák.), přičemž ale zároveň pachatele, který by významným způsobem mohl přispět k objasnění trestné činnosti spáchané ve prospěch zločinného spolčení, motivovala možností mimořádného snížení trestu odnětí svobody (§ 40 odst. 3 tr. zák.). Z novely č. 152/1995 Sb. je tedy patrná snaha zákonodárce, zřejmě v reakci na Neapolskou konferenci,⁴⁶ významným způsobem postihnout nejzávažnější formy organizovaného zločinu v praxi.

Novela trestního zákona č. 134/2002 Sb. navíc z definice zločinného spolčení vypustila podmínku zaměření na dosahování zisku. Nově bylo tedy možné sankcionovat i takové zločinné spolčení, které by „v některých případech sledovalo negativní ovlivnění chodu státního aparátu, případně by vůbec nemělo převažující jednotící cíl, který svojí činností sleduje, resp. by se jej nepodařilo vůbec vymezit.“⁴⁷

V době přijímání nového trestního zákoníku⁴⁸ (dále v této práci jen „TZ“ či „*trestní zákoník*“) bylo považováno za vhodné převzít celou konstrukci institutu zločinného spolčení i do nové hmotněprávní úpravy. Jediná čistě formální změna byla pouze v terminologii. Termín „zločinné spolčení“ byl v době přípravy zákoníku nahrazen označením „**organizovaná zločinecká skupina**“, jež „lépe odpovídá pojetí organizovaného zločinu, jak je chápán v mezinárodních smlouvách, zejména Úmluvě OSN proti nadnárodnímu organizovanému zločinu, přijaté Valným shromážděním OSN dne 15. listopadu 2000 (dokument A/55/383), i v ostatních dokumentech.“⁴⁹

⁴⁶ Šturma, P. *Přijetí Úmluvy OSN proti nadnárodnímu organizovanému zločinu*. Právní rozhledy. 2001, č. 5, s. 242.

⁴⁷ Důvodová zpráva k čl. I bodu 4 zákona č. 134/2002 Sb.

⁴⁸ Publikovaného pod č. 40/2009 Sb.

⁴⁹ Důvodová zpráva k § 358 vládního návrhu zákona – trestního zákoníku.

3 Institut organizované zločinecké skupiny de lege lata

3.1 Vymezení pojmu organizované zločinecké skupiny

Pojem organizované zločinecké skupiny je legálně definován. Podle ustanovení § 129 TZ se jí rozumí společenství více osob s vnitřní organizační strukturou, s rozdělením funkcí a dělbou činností, které je zaměřeno na soustavné páchaní úmyslné trestné činnosti.

Schéma č. 2: Organizovaná zločinecká skupina

Z uvedené zákonné definice jsou patrné určité nedostatky, a to zejména co se týče neurčitých právních pojmů v ní obsažených. V současné době si bez bližší znalosti judikatury a doktríny není možné přesný obsah a aplikační dosah pojmu organizované zločinecké skupiny představit.

Pro pochopení a specifikaci jednotlivých definičních znaků organizované zločinecké skupiny je nutné a zároveň účelné vymezit *a priori* vztah organizované zločinecké skupiny k „prosté“ skupině organizované. Z názorů renomovaných odborníků⁵⁰ lze získat postulát, že organizovaná zločinecká skupina je speciální formou organizované skupiny. Tento předpoklad na několika následujících stranách blíže rozpracuji s vidinou jasného vymezení a demonstrace vztahu těchto dvou pojmů.

⁵⁰ Solnař, V., Fenyk, J., Císařová, D., Vanduchová, M. *Systém českého trestního práva. Část II. Základy trestní odpovědnosti*. 1. vydání. Praha: Novatrix, s. r. o., 2009, s. 484., nebo také Šámal, P. a kol. *Trestní právo hmotné*. 7. vydání. Praha: Wolters Kluwer, a. s., 2014, s. 910.

3.1.1 Vztah mezi organizovanou skupinou a organizovanou zločineckou skupinou

Organizovaná skupina je formou trestné součinnosti, která, ač je na mnoha místech v trestním zákoníku zmiňována [namátkou velice stručně § 42 písm. o), § 152 odst. 2 písm. a), § 283 odst. 4 písm. c)], není trestním zákoníkem ani žádným jiným zákonem definována. Pro získání její co nejpřesnější definice je tedy nutné nastudovat judikaturu českých soudů, která v průběhu času doznala určitého progresu.

Současnou,⁵¹ obecně přijímanou definicí organizované skupiny je ta, že se jedná o sdružení nejméně 3 trestně odpovědných fyzických nebo právnických osob, v němž je provedena určitá dělba úkolů mezi jednotlivé členy sdružení a jehož činnost se v důsledku toho vyznačuje plánovitostí a koordinovaností, což zvyšuje pravděpodobnost úspěšného provedení trestného činu, a tím i jeho závažnost, resp. společenskou škodlivost. Např. Šámal a kol.⁵² tuto definici získali analýzou dvou tradičních rozhodnutí Nejvyššího soudu publikovaných ve Sbírce soudních rozhodnutí a stanovisek, která i v dnešní době disponují velkou argumentační silou, jak lze ostatně vypořádat z odůvodnění četných rozhodnutí českých soudů, která na ně přímo odkazují.

Prvním z těchto dvou rozhodnutí je rozhodnutí Nejvyššího soudu České republiky ze dne 28. května 1976, sp. zn. 4 To 13/76, publikované pod č. **53/1976**. Zde Nejvyšší soud posuzoval pojem organizované skupiny ve vztahu k trestnému činu loupeže, konkrétně k naplnění kvalifikačního znaku podle § 234 odst. 2 písm. a) tr. zák., tedy zdali obžalovaní spáchali trestný čin loupeže jako členové organizované skupiny. Nejvyšší soud zde vyjádřil takový právní názor, že organizovanou skupinou je „sdružení více osob, v němž je provedeno určité rozdělení úloh mezi jednotlivé členy a jehož činnost se v důsledku toho projevuje určitou plánovitostí a koordinovaností a jímž se spáchání činu usnadňuje a zvyšuje se pravděpodobnost dosažení sledovaného cíle.“

⁵¹ V minulosti např. dr. **Eduard Eysselt** ve svém článku *Ke spáchání trestného činu organizovanou skupinou* publikovaném v roce 1980 v sedmém čísle tehdejšího periodika *Socialistická zákonnost* zmínil jinou definici organizované skupiny, a sice „sdružení (nejméně 3) osob, které si podle předem stanoveného a dohodnutého plánu rozdělily mezi sebe jednotlivé úkoly směřující ve svém celku k provedení činu.“

⁵² **Šámal, P. a kol.** *Trestní zákoník. 2. vydání.* Praha: C. H. Beck, 2012, s. 1377.

Touto definicí byl položen základní stavební kámen pro další rozhodovací činnost soudů v obdobných věcech.

Druhým rozhodnutím je rozhodnutí Nejvyššího soudu České republiky ze dne 18. července 1985 ve věci sp. zn. 11 To 51/85, publikované pod č. **45/1986**. Výše uvedenou definici organizované skupiny Nejvyšší soud dále rozpracoval, a to upřesněním, co se myslí oním sdružením více osob. Nejvyšší soud v tomto rozhodnutí s odkazem na skutečnost, že organizovaná skupina je kvalifikovaným případem spolupachatelství nebo účastenství, stanovil, že organizovanou skupinu tvoří nejméně 3 trestně odpovědné osoby.

Je nutné zdůraznit, že obě výše uvedená rozhodnutí Nejvyššího soudu České republiky byla publikována před téměř 30, resp. 40 lety. Za situace, kdy organizovaně páchaná kriminalita nabyla po roce 1989 na významu, se počaly na úrovni nalézacích a odvolacích soudů⁵³ objevovat názory, jež *implicite* poukazovaly na neúčelnost definičního znaku trestní odpovědnosti u osob účastnících se činnosti organizované skupiny. Některé soudní senáty se spokojily toliko s prokázáním pouhé reálné existence 3 a více osob v organizované skupině, a to aniž by všechny tyto osoby ztotožnil, a mohl tak posuzovat jejich vinu a potažmo i to, zda jsou trestně odpovědné. Tento právní názor tak umožňuje vést řízení pro obvinění z trestného činu spáchaného organizovanou skupinou i pouze proti jednomu či dvěma obžalovaným. K výše uvedenému pak Čeplová uvádí, že „z toho všeho vyplývá, že boj s organizovaným zločinem pokročil natolik, že se nezjišťuje ani identita osob, které se na organizované trestné činnosti podílely, natož aby se zkoumala jejich trestní odpovědnost, což nejenže podle trestního řádu nelze, ale pro účely trestního řízení není ani zapotřebí, neboť trestní odpovědnost je třeba zkoumat pouze u osob, které jsou staveny před soud.“⁵⁴ Prezentovaný právní názor má nicméně oporu i v argumentaci Nejvyššího soudu České republiky. Významným rozhodnutím je v tomto směru usnesení ze dne

⁵³ Viz např. usnesení Vrchního soudu v Praze ve věci sp. zn. 11 To 59/1998 ze dne 24. srpna 1998, rozsudek Krajského soudu v Ústí nad Labem ve věci 2 T 81/97 ze dne 18. listopadu 1998, či usnesení Vrchního soudu v Praze ve věci sp. zn. 2 To 159/2000 ze dne 9. listopadu 2000.

⁵⁴ **Čeplová, V.** *Trestní odpovědnost všech členů organizované skupiny jako nezbytný předpoklad přísnější trestněprávní kvalifikace?* Trestněprávní revue, 2005, č. 3, s. 76.

12. srpna 2010, sp. zn. **8 Tdo 940/2010**.⁵⁵ Jeho význam lze spatřovat v tom, že explicitně stanoví, že není třeba znát totožnost u všech členů organizované skupiny, kdy „sama skutečnost, že se nepodařilo zjistit totožnost všech členů organizované skupiny, ještě nevyklučuje posouzení této skupiny jako organizované skupiny... postačí, pokud bylo prokázáno, že mezi nejméně třemi osobami reálně existujícími a vzájemně spolupracujícími existovala vzájemná součinnost na realizování trestné činnosti“.

Za této situace je možné si položit následující otázku: Je pro naplnění účelu trestního řízení funkční zjišťovat trestní odpovědnost u všech osob jednajících jako členové organizované skupiny, z nichž některé v důsledku neznalosti jejich totožnosti není možné pro trestní řízení zajistit? Čeplová si myslí, že nikoli.⁵⁶ Otázku podmínky trestní odpovědnosti u jednotlivých členů organizované skupiny bych nicméně uzavřel jako právně nejednoznačnou.

Je třeba se rovněž vypořádat s tím, zda je nutné, aby všichni členové organizované skupiny byli zároveň pachateli trestného činu. Odpověď na tuto otázku nám dává opět Nejvyšší soud České republiky, a to v usnesení ve věci sp. zn. 8 Tdo 237/2010 ze dne 28. dubna 2010, publikovaném pod č. **22/2011**. Podle tohoto rozhodnutí není třeba, aby všichni členové organizované skupiny byli pachateli trestného činu, ale postačí, pokud kromě minimálně 1 pachatele jsou ostatní alespoň účastníky.⁵⁷

Schéma č. 3: Organizovaná skupina

⁵⁵ Úvahu nastínil stejný senát Nejvyššího soudu již o 3 měsíce dříve, a to v usnesení sp. zn. 8 Tdo 237/2010.

⁵⁶ Čeplová, V. *Trestní odpovědnost všech členů organizované skupiny jako nezbytný předpoklad přísnější trestněprávní kvalifikace?* *Trestněprávní revue*, 2005, č. 3, s. 77.

⁵⁷ Srov. také Kuchta, J. a kol. *Kurs trestního práva. Trestní právo hmotné. Zvláštní část*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2009, s. 348.

Organizovanou skupinou tedy je sdružení 3 a více (trestně odpovědných) osob, z nichž minimálně 1 je pachatelem trestného činu, v němž je provedeno rozdělení úloh mezi jednotlivé členy a jehož činnost se v důsledku toho projevuje určitou plánovitostí a koordinovaností, jimiž se spáchání trestného činu usnadňuje a zvyšuje se pravděpodobnost dosažení sledovaného cíle.

Co se týče výše v této kapitole uvedeného, je možné konstatovat, že se jednotlivé znaky organizované skupiny a organizované zločinecké skupiny do určité míry překrývají. Lze z uvedeného zjištění učinit jasný závěr o vztahu obou pojmů? Odpověď na tuto otázku se z podstatné části nachází v argumentaci českých soudů. Ty vrcholné se zabývaly především srovnáváním obou pojmů prostřednictvím zkoumání jednotlivých definičních znaků a jejich vzájemným porovnáváním.

Usnesení Nejvyššího soudu České republiky ze dne 17. dubna 2008 ve věci sp. zn. **11 Tdo 113/2008** týkající se dovolání obviněných z trestného činu krádeže podle § 247 odst. 1 písm. d) tr. zák., spáchaného ve formě spolupachatelství podle § 9 odst. 2 tr. zák., nastínilo možnou odpověď na výše položenou otázku. V obecné rovině se v tomto svém rozhodnutí Nejvyšší soud zabýval problematikou trestné součinnosti právě ve vztahu k organizované skupině a zločinnému spolčení. Ve světle dosavadní judikatury shrnul definiční znaky organizované skupiny a vůči těmto vymezil pojem zločinného spolčení podle § 89 odst. 17 tr. zák., kdy „na rozdíl od zločinného spolčení může být organizovaná skupina vytvořena *ad hoc* ke spáchání jednoho trestného činu... se rovněž [u organizované skupiny] nevyžaduje vnitřní organizační struktura, která by byla charakterizována vztahy nadřízenosti a podřízenosti, jak je tomu právě u zločinného spolčení.“ Znamená to tedy, že oba pojmy jsou až na absenci soustavného páčání úmyslné trestné činnosti a vnitřní organizační struktury totožné?

Schéma č. 4: Rozdíl mezi organizovanou skupinou a organizovanou zločineckou skupinou

Finální rozřešení poskytl opět Nejvyšší soud České republiky, a to konkrétně ve svém usnesení ze dne 10. prosince 2014 ve věci sp. zn. **3 Tdo 684/2014**. Již v právní větě tohoto svého rozhodnutí uvedl ke vztahu organizované skupiny a organizované zločinecké skupiny toliko, že „znaky organizované zločinecké skupiny podle § 129 TZ se do určité míry shodují se znaky organizované skupiny a vzájemně se nevylučují.“ Tuto myšlenku Nejvyšší soud dále rozpracovává v odůvodnění svého rozhodnutí, kdy „[u organizované zločinecké skupiny] zásadně nestačí jen dělba úkolů mezi jednotlivé členy společenství více osob (fyzických i právnických), ale je vyžadována vnitřní organizační struktura, s rozdělením funkcí a dělbou činnosti... na rozdíl od organizované skupiny, která nemusí mít a zpravidla ani nemá trvalejší charakter, musí být zaměřena na soustavné páčání úmyslné trestné činnosti... lze mít za to, že organizovaná zločinecká skupina je jakousi více formalizovanou a nadřazenou formou organizované skupiny.“

Organizovaná zločinecká skupina je tedy sofistikovanější formou organizované skupiny. Vzhledem ke skutečnosti, že jednotlivé dílčí definiční znaky se u obou pojmů do určité míry shodují a vzájemně se nevylučují, lze mít za to, že **mezi oběma pojmy platí vztah speciality a subsidiarity**. Organizovaná zločinecká skupina je vůči organizované skupině speciální formou trestné součinnosti a zároveň je organizovaná skupina vůči organizované zločinecké skupině formou subsidiární,⁵⁸ a to se všemi důsledky, jež z těchto vztahů plynou. Rozsah pojmu organizované skupiny je plně zahrnut v pojmu organizované zločinecké skupiny.

3.1.2 Společenství více osob

Při zkoumání prvního zákonného definičního znaku organizované zločinecké skupiny nelze opominout výraznou formulační podobnost s právní větou rozhodnutí Rt 53/1976, která stanovila, že organizovanou skupinou se rozumí **sdržení více osob**. Odkazuje touto formulační podobností zákonodárce na přímý vztah mezi organizovanou skupinou a organizovanou zločineckou skupinou? Důvodová zpráva

⁵⁸ Srov. také Říha, M. *K problematice organizované kriminality*. Trestní právo, 2007, č. 7–8, s. 11.

k zákonu č. 152/1995 Sb., kterým byl institut zločinného spolčení inkorporován do trestního zákona, hovoří o zločinném spolčení jako o vyšší formě trestné činnosti společné. Existenci určitého vztahu mezi organizovanou skupinou a organizovanou zločineckou skupinou tedy ani zákonodárce podle mého soudu nevyklučoval. Avšak ať byl tento odkaz zákonodárcem zamýšlen záměrně či nikoli, předpokládáme-li dříve v této práci dokázanou skutečnost, že organizovaná skupina je vůči organizované zločinecké skupině subsidiární, je dosavadní judikatura vymezující znaky organizované skupiny použitelná i ve vztahu k organizované zločinecké skupině.

Jelikož je podle mého názoru zároveň možné považovat v kontextu trestního práva sdružení za synonymum společenství, lze poté s ohledem na již zmíněnou judikaturu konstatovat, že oním společenstvím více osob je **společenství 3 a více (trestně odpovědných) osob, z nichž alespoň 1 je pachatelem trestného činu**. Tento názor má taktéž oporu v odborné literatuře.⁵⁹

3.1.3 Vnitřní organizační struktura s rozdělením funkcí a dělbou činností

Ač jsou tyto dva znaky poněkud nelogicky odděleny v zákonné definici čárkou, která může značit jejich určitou neslučitelnost, je možné tyto dvě položky vykládat jako znak jeden. Podle mého názoru je znak „rozdělení funkcí a dělba činností“ ve smyslu zákonné definice podle ustanovení § 129 TZ přímo spojen s existencí vnitřní organizační struktury. Podle české právní úpravy si tedy není možné představit vnitřní organizační strukturu, v rámci které by alespoň implicitně nebyly rozděleny funkce a činnosti mezi jednotlivé členy. Obdobné stanovisko zaujímají i Šámal s Kratochvílem,⁶⁰ kteří uvedené dvě položky vymezují taktéž jako jeden definiční znak.

Co se týče obsahu tohoto sdruženého znaku samotného, charakterizuje ho Šámal jako společenství se „vztahy nadřízenosti a podřízenosti (rozdělení funkcí), relativní

⁵⁹ Kratochvíl, V. a kol. *Trestní právo hmotné. Obecná část*. 2. vydání. Praha: C. H. Beck, 2012, s. 377, nebo také Šámal, P. a kol. *Trestní zákoník*. 2. vydání. Praha: C. H. Beck, 2012, s. 1377.

⁶⁰ Šámal, P. *Zamyšlení nad některými novelizovanými ustanoveními trestního zákona týkajícími se organizovaného zločinu a problémy s tím spojenými*. Právní rozhledy, 1995, č. 10, s. 393–4 a Kratochvíl, V. a kol. *Trestní právo hmotné. Obecná část*. 2. vydání. Praha: C. H. Beck, 2012, s. 377.

stabilností a přísným dodržováním pravidel (tzv. kodexu organizace), včetně zásadního utajení organizace, její struktury i jejích akcí.“⁶¹ Někteří jiní autoři jdou ve svých úvahách ještě dále, když „za typickou organizovanou zločineckou skupinu lze (...) považovat například společenství osob označované jako mafie, a to ve smyslu, v jakém je toto společenství běžně užíváno v literatuře či ve filmu.“⁶²

K výše uvedeným názorům obou autorů považuji za vhodné poznamenat, že onu vnitřní organizační strukturu chápou podle mého soudu příliš úzce, přičemž se ve svých úvahách pohybují pouze okolo tzv. mafiánského typu⁶³ organizované kriminality a opomíjí společenství s méně sofistikovanou strukturou, tedy taková, kterých se dotýkají ustanovení právních dokumentů OSN a EU.⁶⁴ Obdobně nahlíží na vymezení vnitřní organizační struktury i Nejvyšší soud České republiky, konkrétně v usnesení ze dne 11. března 2015 ve věci sp. zn. 3 Tdo 103/2015. V tomto svém rozhodnutí popisuje vnitřní organizační strukturu jako strukturu „**založenou na vztazích nadřízenosti a podřízenosti, s přesným rozdělením funkcí a z toho vyplývající dělbou činností.**“ Nepovažuje tedy za nutné, aby tato skupina přímo vykazovala rysy výše zmíněných mafiánských organizací majících svůj vlastní kodex.

Definiční znak vnitřní organizační struktury a s tím související rozdělení funkcí a dělba činností je ve své současné podobě také již delší dobu terčem kritiky z řad odborné veřejnosti, která poukazuje na **obtížnost dokazování** vnitřní organizační struktury v trestním řízení.⁶⁵ Vnitřní organizační struktura a její případná absence je totiž zcela zásadní pro posouzení konkrétního společenství jako organizované zločinecké skupiny či „pouhé“ organizované skupiny.⁶⁶

⁶¹ Šámal, P. a kol. *Trestní zákoník*. 2. vydání. Praha: C. H. Beck, 2012, s. 1377.

⁶² Sýkora, M. *Organizovaná (zločinecká) skupina*. Právní prostor [online]. 20. 5. 2014. Dostupné z: <http://www.pravniprostor.cz/clanky/trestni-pravo/organizovana-zlocinecka-skupina>.

⁶³ Němec, M. *Mafie a zločinecké gangy*. 1. vydání. Praha: EUROUNION Praha, s. r. o., s. 116an.

⁶⁴ Jak plyne z definic uvedených v předchozí kapitole této práce.

⁶⁵ Scheinost, M. *Jak je v praxi využíván § 361 TrZ o účasti na organizované zločinecké skupině*. Trestněprávní revue, 2011, č. 11, s. 315n., či také Coufalová, B. *Hmotněprávní instituty pro boj s organizovaným zločinem podle nového trestního zákoníku*. Bulletin advokacie, 2009, č. 10, s. 83.

⁶⁶ Srov. také Kratochvíl, V. a kol. *Trestní právo hmotné. Obecná část*. 2. vydání. Praha: C. H. Beck, 2012, s. 377.

3.1.4 Zaměření na soustavné páčání úmyslné trestné činnosti

Druhým znakem, který kvalitativně odlišuje organizovanou zločineckou skupinu od organizované skupiny, je zaměření na soustavné páčání úmyslné trestné činnosti. Podle mého názoru je o tomto znaku možné uvažovat jako o vyšší úrovni znaku plánovitosti a koordinovanosti za účelem usnadnění páčání úmyslné trestné činnosti, jenž je charakteristický pro organizovanou skupinu. Co se týče jednotlivých prvků tohoto definičního znaku, je třeba se blíže zabývat jak **zaměřením** organizované zločinecké skupiny na páčání úmyslné trestné činnosti, tak i znakem **soustavnosti**.

K naplnění znaku zaměření na páčání úmyslné trestné činnosti „není třeba, aby organizovaná zločinecká skupina skutečně spáchala větší počet úmyslných trestných činů, tj. aby se trestné činnosti dopouštěla, ale postačí, jestliže byla zaměřena na páčání úmyslné trestné činnosti, tj. že páčání úmyslné trestné činnosti bylo smyslem a podstatou její existence.“⁶⁷ Přitom „se zásadně nevyžaduje, aby organizovaná zločinecká skupina byla zaměřena na dosahování zisku ... i cíl jiný, např. páčání úmyslných teroristických trestných činů nebo trestných činů s rasistickým zaměřením.“⁶⁸

Naproti tomu znak soustavnosti je dán za situace, kdy „jednotliví pachatelé trestné činnosti ve prospěch organizované zločinecké skupiny jednají tak nepřetržitě, pravidelně nebo opakovaně po delší dobu, např. po několik měsíců, nebo tehdy, když navazují na předchozí obdobně páchanou trestnou činnost.“⁶⁹ Oproti tomu Dolenský soustavností rozumí stav, kdy „nejde jen o celkové trvání trestné činnosti, ale také o jakousi pravidelnost, o opakování v kratších intervalech.“⁷⁰

⁶⁷ Usnesení Nejvyššího soudu České republiky ze dne 20. dubna 2010 ve věci sp. zn. 11 Tdo 297/2009.

⁶⁸ Šámal, P. a kol. *Trestní zákoník*. 2. vydání. Praha: C. H. Beck, 2012, s. 1378.

⁶⁹ Šámal, P. *Zamyšlení nad některými novelizovanými ustanoveními trestního zákona týkajícími se organizovaného zločinu a problémy s tím spojenými*. Právní rozhledy, 1995, č. 10, s. 394., nebo také usnesení Nejvyššího soudu České republiky ze dne 10. prosince 2014 ve věci sp. zn. 3 Tdo 684/2014, či usnesení Nejvyššího soudu České republiky ze dne 17. prosince 2014 ve věci sp. zn. 5 Tdo 750/2014.

⁷⁰ Dolenský, A. *Poznámky k článku Dr. Šámala o organizovaném zločinu*. Právní rozhledy, 1995, č. 11, s. 452.

Na základě výše uvedeného je možné konstatovat, že organizovaná zločinecká skupina je společenstvím zřízeným za účelem **opakovaného páchání kterékoli úmyslné trestné činnosti, kdy není nutné, aby k trestné činnosti skutečně došlo.**

3.1.5 Resumé

Ve smyslu příslušných ustanovení trestního zákoníku a judikatury českých soudů si lze pod pojmem organizované zločinecké skupiny představit:

- **společenství 3 a více (trestně odpovědných) osob, z nichž alespoň 1 je pachatelem trestného činu, jež bylo zřízené**
- **za účelem opakovaného páchání kterékoli úmyslné trestné činnosti, kdy není zásadně třeba, aby k oné trestné činnosti skutečně došlo,**
- **s vlastní vnitřní hierarchií, od níž je odvislé**
- **rozdělení funkcí a dělba činností v tomto společenství.**

3.2 Pachatel trestného činu spáchaného ve prospěch organizované zločinecké skupiny

Jak již bylo dříve v této práci napsáno, aktivitu organizovaných zločineckých skupin lze označit jako jednu z nejzávažnějších forem kriminality. Zákonodárce proto usoudil, že takovéto společensky velmi škodlivé jednání je nutné sankcionovat přísněji.⁷¹ Přitom zvolil cestu obecného zvýšení trestní sazby pro všechny trestné činy spáchané ve prospěch organizované zločinecké skupiny, neomezil se tedy pouze na postih zvlášť závažných zločinů jako v případě mimořádného zvýšení trestu odnětí svobody podle § 59 TZ.⁷² Takto pojatou konstrukci je tedy možné z hlediska jejího aplikačního dosahu považovat za nejpřísnější možnost postihu konkrétního pachatele podle trestního zákoníku.

3.2.1 Pozitivní vymezení pachatele

Pokud bylo v předchozí kapitole nastíněno řešení problému pozitivního vymezení pojmu organizované zločinecké skupiny, je třeba se dále zabývat otázkou, kdo a za jakých okolností může být za jednání páchané ve prospěch takovéto skupiny postihnut. V obecné rovině, pachatelem trestného činu může být jakákoli fyzická nebo právnická osoba za předpokladu, že naplní znaky uvedené v trestním zákoně.⁷³ Odpověď na otázku, kdo je pachatelem trestného činu spáchaného ve prospěch organizované zločinecké skupiny, nám dává speciální ustanovení § 107 TZ.

⁷¹ Z důvodové zprávy k čl. I bodu 5 zákona č. 152/1995 Sb., kterým byl postih pachatele trestného činu spáchaného ve prospěch, tehdy zločinného spolčení, do českého trestního práva zaveden. Celá takto pojatá konstrukce byla až na požadavek nebezpečnosti pro společnost přejata i do nového trestního zákoníku. Více též **Kratochvíl, V. a kol.** *Trestní právo hmotné. Obecná část.* 2. vydání. Praha: C. H. Beck, 2012, s. 379.

⁷² **Šámal, P. a kol.** *Trestní právo hmotné.* 7. vydání. Praha: Wolters Kluwer, a. s., 2014, s. 400.

⁷³ Srov. **Jelínek, J. a kol.** *Trestní právo hmotné. Obecná část. Zvláštní část.* 4. vydání. Praha: Leges, 2014, s. 200an a s. 366an.

Podle tohoto ustanovení je pachatelem trestného činu spáchaného ve prospěch organizované zločinecké skupiny ten, kdo spáchal úmyslný trestný čin:

- jako člen organizované zločinecké skupiny, nebo ten, kdo takový čin spáchal
- vědomě se členem organizované zločinecké skupiny anebo
- v úmyslu organizované zločinecké skupině napomáhat.

Výčet zde uvedený je alternativní, i z logiky věci postačí k trestnosti naplnění jediné podmínky. Zároveň je z tohoto ustanovení zřejmé, že pro možnost postihu takového pachatele není nutné, aby byl členem organizované zločinecké skupiny, tedy součástí její vnitřní hierarchie, ale postačí i volnější sepětí s její činností. Obligatorní podmínkou však je spáchání, byť jakéhokoli, úmyslného trestného činu.

Pokud hovoříme o první možnosti, spáchání úmyslného trestného činu **jako člen organizované zločinecké skupiny**, je nutné si položit otázku, co se rozumí oním členstvím v takovéto skupině. Např. Kratochvíl uvádí, že „členem organizované zločinecké skupiny je každý, kdo fakticky působí v rámci její organizační struktury v době páchaní realizačního⁷⁴ úmyslného trestného činu.“⁷⁵ Obdobně vymezuje členství i Šámal, který navíc dodává, že u takového člena nezáleží na jeho funkci nebo postavení v rámci této skupiny, a není zároveň nezbytně nutné být pachatelem či spolupachatelem, ale v úvahu podle něho přichází též účastenství na konkrétním trestném činu.⁷⁶

Poněkud méně jasnou se však může jevit druhá alternativa, a sice spáchání úmyslného trestného činu **vědomě se členem organizované zločinecké skupiny**. U renomovaných autorů se poměrně dlouhou dobu poněkud lišily názory na skutečnost, co je myšleno termínem „vědomě“. Tedy zda je tímto slovem vyjádřeno zavinění ve formě úmyslu či vědomé nedbalosti. Zatímco Šámal původně přistupoval k interpretaci tohoto termínu tak, že se jedná o vyjádření vědomé nedbalosti,⁷⁷

⁷⁴ Dolenský, A. *Poznámky k článku Dr. Šámala o organizovaném zločinu*. Právní rozhledy, 1995, č. 11, s. 452.

⁷⁵ Kratochvíl, V. a kol. *Trestní právo hmotné. Obecná část*. 2. vydání. Praha: C. H. Beck, 2012, s. 379.

⁷⁶ Šámal, P. *Zamyšlení nad některými novelizovanými ustanoveními trestního zákona týkajícími se organizovaného zločinu a problémy s tím spojenými*. Právní rozhledy, 1995, č. 10, s. 395.

⁷⁷ Tamtéž.

Dolenský oponoval, že v kontextu tohoto konkrétního ustanovení⁷⁸ „nelze aplikovat pravidlo § 6 [tr. zák., dnes § 17 TZ], že kde není nic napsáno, stačí nedbalost.“⁷⁹ Podobné stanovisko zaujal v následujícím roce také Kratochvíl, který výraz „vědomě“ po důkladné analýze interpretoval jako nepřímý úmysl.⁸⁰ K názoru obou oponujících autorů Šámal později přistoupil také.⁸¹ Vzhledem k tomuto současnému výkladu nicméně považuji zvolené slovo „vědomě“ v textu zákona za ne zcela přiléhavé, jelikož evokuje spíše původní názor Šámala. Pokud jde o samotnou kvalitu účastenství v širším smyslu ve vztahu k této alternativě, je možné uvažovat o spolupachatelství či účastenství podle § 24 TZ; u pomoci podle § 24 odst. 1 písm. c) TZ však bude záležet na tom, zda bude konkrétní jednání spojeno s trestným činem určitého člena organizované zločinecké skupiny, nebo s touto skupinou jako celkem.⁸²

Pokud se totiž bude jednat o pomoc organizované zločinecké skupině jako celku, bude možné toto jednání posoudit jako třetí alternativu - spáchání úmyslného trestného činu **v úmyslu organizované zločinecké skupině napomáhat**. Tato varianta je vůči oběma předchozím subsidiární a přichází v úvahu v tom případě, kdy pachatel není členem organizované zločinecké skupiny, nebo úmyslný trestný čin nespáchal vědomě se členem organizované zločinecké skupiny. Jelikož se v tomto případě jedná o pomoc povýšenou na pachatelství, neuplatní se v tomto případě zásada akcesority účastenství.⁸³

⁷⁸ § 43 tr. zák, dnes již zmíněný § 107 TZ.

⁷⁹ Dolenský, A. *Poznámky k článku Dr. Šámala o organizovaném zločinu*. Právní rozhledy, 1995, č. 11, s. 452.

⁸⁰ Kratochvíl, V. *Organizovaný zločin a novela trestního zákona č. 152/1995 Sb.* Právní rozhledy, 1996, č. 3, s. 92.

⁸¹ Šámal, P. a kol. *Trestní zákoník*. 2. vydání. Praha: C. H. Beck, 2012, s. 1240.

⁸² Kratochvíl, V. a kol. *Trestní právo hmotné. Obecná část*. 2. vydání. Praha: C. H. Beck, 2012, s. 380.

⁸³ Dolenský, A. *Poznámky k článku Dr. Šámala o organizovaném zločinu*. Právní rozhledy, 1995, č. 11, s. 452.

Lze si však taktéž představit určité varianty jednání, které alespoň na první pohled nastíněným zákonným podmínkám nevyhovují. Na základě výše uvedeného *a priori* nevyhovuje požadavkům kladeným § 107 TZ takový pachatel, který:

- 1) spáchal **nedbalostní trestný čin**,
- 2) spáchal úmyslný trestný čin se členem organizované zločinecké skupiny ve formě tzv. **souběžného pachatelství**,
- 3) byl účastníkem ve formě **organizátorství nebo návodu** na trestném činu spáchaném v úmyslu napomáhat organizované zločinecké skupině **jako celku**, tedy nikoli jednotlivému členu.

Je nutné si však položit otázku, zda výše uvedené kategorické vymezení není možné překlenout výkladem. Konkrétně, co se týče jednání uvedených pod bodem 2) a 3), zde by podle mého názoru stálo za úvahu jejich posouzení v mezích třetí alternativy § 107 odst. 1 TZ, tedy jako úmyslné napomáhání organizované zločinecké skupině, a to na základě obecného pravidla subsidiarity méně závažných forem trestné součinnosti vůči formám závažnějším. Mimoto např. Šámal třetí alternativu § 107 odst. 1 TZ nechápe pouze jako pomoc v jejím formálním významu podle § 24 odst. 1 písm. c) TZ, ale rozumí jí jakoukoli podporu vedoucí k usnadnění trestné činnosti.⁸⁴ Rozhodující skutečností pro posouzení těchto jednání jako úmyslné napomáhání organizované zločinecké skupině pak bude úmysl takového pachatele této skupině napomáhat.

Zároveň je u všech třech výše uvedených možností účelné uvažovat o tom, zda by předmětná jednání sama o sobě nenaplnňovala znaky skutkové podstaty trestného činu účasti na organizované zločinecké skupině podle § 361 TZ.

Uvedený výčet není třeba ani po této korekci považovat za dogma. Například Dolenský by u druhé alternativy § 107 odst. 1 TZ zcela vyloučil nepřímé pachatelství, jelikož si podle jeho názoru nelze představit situaci, kdy by byl tento „nečlen“ pouhým

⁸⁴ Šámal, P. a kol. *Trestní zákoník*. 2. vydání. Praha: C. H. Beck, 2012, s. 1240.

živým nástrojem a ne kvalifikovaným partnerem, jak z výkladu ustanovení § 43 tr. zák. resp. § 107 TZ, dovozuje.⁸⁵

Co se týká souběhu jednotlivých alternativ, výše uvedení autoři se shodují na tom, že kvůli subsidiární povaze třetí alternativy § 107 odst. 1 TZ je souběh této s předchozími dvěma vyloučen. Naopak o jednočinném souběhu je možné uvažovat u první a u druhé alternativy.

3.2.2 Ukládání trestu

Jedním z přístupů zákonodárce v reakci na význam nezákonné činnosti organizovaných zločineckých skupin po roce 1989 bylo stanovení přísnějšího postihu pachatelů trestných činů spáchaných ve prospěch organizované zločinecké skupiny. Takovému pachateli lze za podmínek uvedených v ustanovení § 108 TZ uložit trest odnětí svobody v poněkud ztřeštěné výši, než jak je uvedeno ve zvláštní části trestního zákoníku.

Horní hranice trestní sazby stanovené pro konkrétní trestný čin ve zvláštní části se *a priori* **zvýšuje o jednu třetinu**, přičemž samotný trest odnětí svobody musí být soudem uložen **v horní polovině** takto zvýšené sazby. Horní hranice takto zvýšené sazby přitom může převyšovat 20 let, což znamená, že překročí maximální hranici pro ukládání „standardního“ trestu odnětí svobody. V případě ukládání výjimečného trestu nesmí být tato zvýšená hranice vyšší než 30 let. Důležitou podmínkou ovšem je, že nesmí být zároveň splněny podmínky pro mimořádné snížení trestu odnětí svobody podle § 58 TZ.⁸⁶ Ve své podstatě jde o podobný konstrukt jako v případě mimořádného zvýšení trestu odnětí svobody podle § 59 TZ, u kterého však není soud omezen ukládáním v horní polovině takto zvýšené sazby, ale je na úvaze soudu, zda tak učiní.

Pachatel, kterému byl tímto způsobem uložen nepodmíněný trest odnětí svobody, bude podle § 56 odst. 2 TZ zpravidla vždy zařazen do věznice se zvýšenou ostrahou.

⁸⁵ Dolenský, A. *Poznámky k článku Dr. Šámala o organizovaném zločinu*. Právní rozhledy, 1995, č. 11, s. 452.

⁸⁶ V kontextu organizované zločinecké skupiny připadá v úvahu zejména v případě tzv. spolupracujícího obviněného, viz dále.

Při výměře trestu konkrétnímu pachateli je zároveň nutné zohlednit všechny skutečnosti mající trestněprávní relevanci pro spáchaný trestný čin. V zásadě je možné při výměře trestu vztáhnout na pachatele trestného činu spáchaného ve prospěch organizované zločinecké skupiny kteroukoli z demonstrativně vymezených přitěžujících a polehčujících okolností, i *ad hoc* okolnost jinou, v zákoně neuvedenou. Nicméně trestní zákoník ve vztahu k takovému pachateli vyjmenovává explicitně dvě okolnosti, které přímo reflektují specifika probírané problematiky.

V prvním případě, tedy pokud **pachatel přispěl** (zejména jako spolupracující obviněný) **k objasňování** trestné činnosti spáchané členy organizované skupiny ve spojení s organizovanou skupinou nebo ve prospěch organizované zločinecké skupiny, přihlídně se k této okolnosti při výměře trestu jako k polehčující. Institut spolupracujícího obviněného jako tzv. korunního svědka byl do českého trestního práva zaveden novelami trestního řádu č. 41/2009 Sb. a č. 193/2012 Sb.⁸⁷ Jedná se o poměrně nový institut trestního práva procesního, který může být vzhledem ke svému aplikačnímu dosahu významným instrumentem při odhalování organizovaných zločineckých skupin. Podobně na věc nazírá i Coufalová, která vidí přínos tohoto institutu v tom, že „jeho cílem je snaha dosáhnout usnadnění vyšetřování v případech závažných forem trestné součinnosti.“⁸⁸ Jelikož se však jedná o institut procesní, není třeba mu v této práci věnovat bližší pozornost.

Za druhé stanovuje trestní zákoník pod ustanovením § 42 písm. o) i okolnost přitěžující, a sice pokud tento pachatel spáchal trestný čin **jako organizátor, jako člen organizované skupiny nebo jako člen spolčení**. Aplikace tohoto ustanovení je podle mého názoru možná a účelná, a to s ohledem na dříve v této práci demonstrovaný poměr subsidiarity organizované skupiny vůči organizované zločinecké skupině.

⁸⁷ Šámal, P., Musil, J., Kuchta, J. a kol. *Trestní právo procesní*. 4. přepracované vydání. Praha: C. H. Beck, 2013, s. 104.

⁸⁸ Srov. Coufalová, B. *Hmotněprávní instituty pro boj s organizovaným zločinem podle nového trestního zákoníku*. Bulletin advokacie, 2009, č. 10, s. 84.

3.2.3 Mladiství a právnické osoby

S ohledem na výše uvedené skutečnosti je nutné zároveň zohlednit i určitá specifika některých pachatelů podle zvláštních trestních zákonů.

V případě mladistvého pachatele nepřichází v úvahu posouzení jeho osoby jako pachatele trestného činu spáchaného ve prospěch organizované zločinecké skupiny s ohledem na **maximální možnou výši trestu odnětí svobody** podle § 31 odst. 1 a odst. 3 ZSM. Právnickou osobu nelze jako pachatele trestného činu spáchaného ve prospěch organizované zločinecké skupiny posuzovat taktéž, a to z důvodu **absence možnosti uložení trestu odnětí svobody**. Je nicméně možné zohlednit jejich postavení aplikací ustanovení o příslušných polehčujících a přitěžujících okolnostech.

3.3 Trestný čin účasti na organizované zločinecké skupině

Kromě postihu konkrétní osoby jako pachatele trestného činu spáchaného ve prospěch organizované zločinecké skupiny pojal český zákonodárce svoji původní myšlenku efektivnějšího postihu subjektů organizovaného zločinu až do té míry, že se rozhodl kriminalizovat i taková jednání, která mohou být ve své podstatě přípravným jednáním k trestným činům pachatelů uvedených v předchozí podkapitole. Koncepce takto pojatého zvláštního trestného činu nicméně není jevem v Evropě ojedinělým, a to s ohledem na podmínky stanovené Rámcovým rozhodnutím 2008

V podmínkách českého právního řádu byl trestný čin účasti na organizované zločinecké skupině, resp. na zločinném spolčení, stejně jako legální definice této formy trestné součinnosti, inkorporován do tehdejšího trestního zákona novelou č. 152/1995 Sb. Celá konstrukce tohoto trestného činu byla v nezměněné podobě přejata v rámci rekonstrukce trestního práva hmotného i do nového trestního zákoníku. V současné době se tímto trestným činem pod ustanovením § 361 TZ rozumí buď:

- **založení** organizované zločinecké skupiny,
- **účast** na činnosti organizované zločinecké skupiny, nebo
- **podpora** organizované zločinecké skupiny.

Výše uvedených alternativních skutkových podstat se konkrétní pachatel může dopustit buď jako člen, nebo v případě třetí skutkové podstaty jako nečlen této skupiny.

Jedná se o trestný čin, jenž vyžaduje k naplnění každé ze svých skutkových podstat zavinění ve formě úmyslu,⁸⁹ a to minimálně nepřímého, přičemž srozumění pachatele musí krýt pojmové znaky organizované zločinecké skupiny podle § 129 TZ.⁹⁰ Vzhledem k tomu, že již v prvním odstavci stanoví tento trestný čin možnost uložení trestu odnětí svobody v rozmezí 2 až 10 let, jedná se s ohledem na § 14 odst. 3 TZ o **zvláště závažný**

⁸⁹ § 13 odst. 2 TZ.

⁹⁰ Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 12. listopadu 2008 ve věci sp. zn. 3 Tdo 688/2008.

zločin. V zásadě je tedy možná příprava k tomuto trestnému činu podle ustanovení § 20 TZ.

3.3.1 Založení organizované zločinecké skupiny

Alinea první § 361 TZ stanoví, že je trestným ten, kdo organizovanou zločineckou skupinu založí. Samotným aktem založení se rozumí jednak jakákoli **činnost** (např. nabírání nových členů),⁹¹ v jejímž důsledku taková organizace vznikne, jednak také **přeměna** nezávadné organizace na zločineckou.⁹² Za osoby zakládající tuto skupinu je navíc podle Šámala „možno považovat ty osoby, které daly podnět k dohodě..., přičemž nezáleží, jaké místo v hierarchii tohoto spolčení [skupiny] později zastávají.“⁹³

3.3.2 Účast na činnosti organizované zločinecké skupiny

K otázce, zda trestat byt jen pouhé členství v organizované zločinecké skupině, tedy aniž by v rámci této skupiny bylo vyžadováno páchaní dalších trestných činů, se zákonodárce postavil tím způsobem, že pod alineou druhou ustanovení § 361 TZ toto jednání kriminalizoval. Trestným je tedy i jednání mající znaky **pouhého členství** v organizované zločinecké skupině, přičemž není třeba, aby byla tato osoba formálně za člena přijata, ale je podstatné, zda je fakticky součástí její vnitřní struktury a zastává určitou funkci.⁹⁴ Zároveň je ale třeba poznamenat, že je možné si představit i aktivnější formy této účasti.⁹⁵

V rámci tohoto ustanovení je v zásadě možné postihnout osoby zajišťující samotný **chod a provoz** organizované zločinecké skupiny, tedy např. účetní.⁹⁶ Na tomto místě je však nutné zdůraznit, že si účasti na činnosti organizované zločinecké skupiny musí být

⁹¹ Kuchta, J. a kol. *Kurs trestního práva. Trestní právo hmotné. Zvláštní část.* 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2009, s. 502., nebo také Šámal, P. a kol. *Trestní zákoník.* 2. vydání. Praha: C. H. Beck, 2012, s. 3343.

⁹² Šámal, P. a kol. *Trestní právo hmotné.* 7. vydání. Praha: Wolters Kluwer, a. s., 2014, s. 910.

⁹³ Šámal, P. *Zamyšlení nad některými novelizovanými ustanoveními trestního zákona týkajícími se organizovaného zločinu a problémy s tím spojenými.* Právní rozhledy, 1995, č. 10, s. 397.

⁹⁴ Prouza, D. *Ve prospěch zločinného spolčení.* Právní rádce, 1999, č. 5, s. 18.

⁹⁵ Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 10. prosince 2014 ve věci sp. zn. 3 Tdo 684/2014.

⁹⁶ Srov. také usnesení Nejvyššího soudu ze dne 4. března 2015 ve věci sp. zn. 6 Tdo 1607/2014.

tyto osoby vědomy a s takovým jednáním musí být alespoň srozuměny. Musí tedy jednat minimálně ve formě nepřímého úmyslu.

3.3.3 Podpora organizované zločinecké skupiny

Třetí skutkovou podstatu trestného činu účasti na organizované zločinecké skupině může naplnit pouze nečlen této skupiny. Jednání mající znaky podpory organizované zločinecké skupiny spočívá v tom, že pachatel jakoukoli, byť i jinak legální aktivitou **umožňuje této skupině vykonávat svoji činnost**, fungovat. V úvahu přichází sponzorování, pronajímání nemovitostí či půjčování vozidel této skupině.⁹⁷ Zároveň lze za podporu této skupině považovat i činnost mající znaky pomoci jednotlivému členovi této skupiny, avšak tato pomoc musí být v zájmu této skupiny jako celku.⁹⁸

3.3.4 Kvalifikovaná organizovaná zločinecká skupina

V důsledku situace na mezinárodní scéně, kdy byla v reakci na rozvoj mezinárodního organizovaného terorismu přijata řada mezinárodních instrumentů, a to jak na půdě OSN,⁹⁹ tak i EU,¹⁰⁰ byl i český zákonodárce nucen na tuto skutečnost reagovat.¹⁰¹ Nešel přitom cestou zákonného vymezení „teroristické skupiny“ jako samostatné formy trestné součinnosti,¹⁰² ale pod § 361 odst. 2 TZ stanovil jako okolnost podmiňující použití vyšší trestní sazby jednání mající znaky trestného činu účasti na organizované zločinecké skupině podle § 361 odst. 1 TZ, a to ve vztahu ke skupině určené nebo zaměřené k páčání **vlastizrady, teroristického útoku nebo**

⁹⁷ Kuchta, J. a kol. *Kurs trestního práva. Trestní právo hmotné. Zvláštní část*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2009, s. 502.

⁹⁸ Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 8. prosince 2004 ve věci sp. zn. 5 Tdo 1071/2004.

⁹⁹ Např. Úmluva o trestných a některých jiných činech spáchaných na palubě letadla (1963), Mezinárodní úmluva proti braní rukojmí (1979), Mezinárodní úmluva o potlačování teroristických bombových útoků (1997).

¹⁰⁰ Společný postoj Rady EU pro užití zvláštních opatření pro boj s terorismem (2001/931/SZBP), Rámcové rozhodnutí Rady EU o boji proti terorismu (2002/475/SVV), Rozhodnutí Rady o posílení přeshraniční spolupráce, zejména v boji proti terorismu a přeshraniční trestné činnosti.

¹⁰¹ Jelínek, J., Gřivna, T., Herczeg, J., Navrátilová, J., Syková, A. a kol. *Trestní právo Evropské unie*. 1. vydání. Praha: Leges, 2014, s. 82an.

¹⁰² Srov. § 129 odst. 5 slovenského trestního zákona.

teroru.¹⁰³ Tato okolnost umožňuje uložení trestu odnětí svobody v rozmezí 3 až 12 let, případně propadnutí majetku.

Podle § 361 odst. 3 TZ je navíc v rámci speciální skutkové podstaty stanoveno trestným takové jednání, kdy je pachatel **vedoucím činitelem nebo představitelem** této kvalifikované organizované zločinecké skupiny. Trestnost tedy není vázána na jednání uvedená pod odstavcem 1, ale pouze na skutečnost, že někdo fakticky zastává v této skupině funkci vedoucího činitele nebo představitele. Není přitom třeba, aby byl přímo hlavou této skupiny; postačí, pokud disponuje určitou rozhodovací pravomocí uvnitř této skupiny a má vliv na její činnost.¹⁰⁴

3.3.5 Zvláštní případ účinné lítosti

S ohledem na závažnost kriminality páchané organizovanými zločineckými skupinami a velký zájem společnosti na jejím odhalování stanovil zákonodárce pod ustanovením § 362 TZ další pomocný institut, a sice zvláštní formu účinné lítosti. Podle tohoto ustanovení není pro spáchaný trestný čin účasti na organizované zločinecké skupině podle § 361 TZ trestným ten, kdo:

- o této skupině **učiní oznámení** státnímu zástupci, policejnímu orgánu, nebo v případě vojáka i nadřízenému, a to v době,
- kdy **nebezpečí** z jiného trestného činu organizované zločinecké skupiny **mohlo být odstraněno.**

Na rozdíl od obecného ustanovení o účinné lítosti podle § 33 TZ se v případě účinné lítosti podle § 362 TZ nevyžaduje podmínka dobrovolnosti jednání pachatele. Je tudíž v zásadě možné učinit oznámení o trestném činu i pod tlakem vnějších okolností, např. v důsledku nebezpečí odhalení této skupiny. Je však třeba zdůraznit, že i tak musí být

¹⁰³ Výraz „kvalifikovaná organizovaná zločinecká skupina“ používám namísto podle mého názoru ne zcela přiléhavého pojmu „teroristická skupina“, a to pouze ve vztahu k pojmu organizované zločinecké skupiny podle § 361 odst. 2 a 3 TZ. Nejedná se o ustálený výraz užívaný odbornou literaturou.

¹⁰⁴ Šámal, P. a kol. *Trestní zákoník*. 2. vydání. Praha: C. H. Beck, 2012, s. 3344.

zachována druhá podmínka, tedy že nebezpečí z jiného trestného činu bude možné ještě odstranit.

Pokud z určitého důvodu nedojde ke splnění některé ze dvou výše uvedených podmínek, bude v otázce možného druhu trestu a jeho výměry připadat v úvahu aplikace polehčující okolnosti podle § 41 písm. m) TZ.¹⁰⁵

3.3.6 Beztrestnost agenta

Za jednu z dalších možností aktivního přístupu k odhalování organizovaných zločineckých skupin lze považovat institut použití agenta podle § 158e TŘ. Takovýmto agentem může být pouze příslušník Policie České republiky nebo Generální inspekce bezpečnostních sborů. O jeho použití rozhoduje na návrh státního zástupce vrchního státního zastupitelství soudce vrchního soudu. Jelikož se jedná o institut trestního práva procesního, není třeba ho pro účely této práce blíže představovat.

Hmotněprávně relevantní jsou však takové skutečnosti, kdy se tento agent dopustí trestné činnosti v souvislosti s jeho aktivitou v rámci organizované zločinecké skupiny. Na určité takto vzniklé situace myslí i trestní zákoník, který v ustanovení § 363 stanovil institut beztrestnosti agenta jako **zvláštní okolnost vylučující protiprávnost**.¹⁰⁶ Nejedná se o institut trestnímu právu neznámý; spolu s definicí zločinného spolčení a trestným činem účasti na zločinném spolčení byl inkorporován novelou č. 152/1995 Sb. do trestního zákona.

¹⁰⁵ Srov. Šámal, P. a kol. *Trestní právo hmotné*. 7. vydání. Praha: Wolters Kluwer, a. s., 2014, s. 912.

¹⁰⁶ Solnař, V., Fenyk, J., Císařová, D., Vanduchová, M. *Systém českého trestního práva. Část II. Základy trestní odpovědnosti*. 1. vydání. Praha: Novatrix, s. r. o., 2009, s. 487.

Pod § 163c tr. zák. se tímto institutem původně rozumělo vyloučení znaku protiprávnosti u trestného činu účasti na zločinném spolčení podle § 163a tr. zák., a to konkrétně:

- u policisty plněního úkoly jako agent, který se
- s cílem odhalit pachatele trestné činnosti spáchané ve prospěch zločinného spolčení
- činnosti zločinného spolčení účastnil nebo toto spolčení podporoval.

Beztrestnost se tedy podle tohoto ustanovení vztahovala pouze k trestnému činu účasti na zločinném spolčení, nikoli k jiné trestné činnosti páchané tímto spolčením. V případě těchto jiných trestných činů by však jednání agenta taktéž trestným být nemuselo, a sice pokud by naplnilo znaky jiné okolnosti vylučující protiprávnost.

Je nutné zmínit, že takto velmi úzce pojatá konstrukce byla terčem kritiky již nedlouho po svém zavedení do trestního zákona. Zejména bylo poukazováno na to, že agent, který se nebude podílet na jiné trestné činnosti zločinného spolčení, si nezíská důvěru jeho členů a tím ani informace potřebné k odhalení tohoto spolčení. Mimo jiné by jeho pasivita mohla zapříčinit i jeho prozrazení.¹⁰⁷

S přípravou nového trestního zákoníku tak bylo nutné vypořádat se s otázkou, zda převzít tuto konstrukci do nové úpravy, nebo zda tento institut vymezit šířeji.¹⁰⁸ Lze konstatovat, že nová konstrukce beztrestnosti agenta podle § 363 TZ je určitým kompromisem mezi diskutovanými možnostmi. Jednak téměř doslovně přebírá koncepci beztrestnosti agenta ve vztahu k **trestnému činu účasti na zločinném spolčení**, resp. organizované zločinecké skupině, jednak v § 363 odst. 2 TZ taxativně **vyjmenovává další trestné činy**, pro které není tento agenta trestný. Těchto trestných činů se může navíc dopustit i jako člen „pouhé“ organizované skupiny. V této souvislosti se zároveň rozšířily i možnosti motivace agenta. Trestných činů se může

¹⁰⁷ Musil, J., Budka, J., Brabcová, I. *Boj proti organizované kriminalitě z pohledu práva a policejní praxe*. In: Výzkum struktury, forem a možností postihu organizovaného zločinu v České republice. Praha: IKSP, 1997, s. 141.

¹⁰⁸ Srov. Karabec, Z. *Účinnost právních nástrojů proti organizované kriminalitě (použití agenta)*. Praha: IKSP, 2010, s. 41an.

dopustit s cílem odhalit pachatele trestné činnosti spáchané jak členy organizované skupiny, tak ve spojení s ní. Jeho motivace tak není vázána pouze na trestné činy spáchané ve prospěch organizované zločinecké skupiny.

S problematikou tzv. agenta provokatéra souvisí § 363 odst. 3 TZ, který explicitně stanovil, že beztrestným se nestává agent, který organizovanou zločineckou skupinu nebo organizovanou skupinu založil nebo zosnoval. Účelem tohoto ustanovení je tedy zamezit beztrestnosti jednání, které má znaky policejní provokace, tedy záměrného navádění či iniciování trestné činnosti jiné osoby.¹⁰⁹ Je nepřípustným porušením principů právního státu, pokud se jednání policisty stává součástí skutkového děje.¹¹⁰

3.3.7 Další souvislosti

Podle § 7 odst. 1 TZ je v působnosti trestního zákoníku trestný čin účasti na organizované zločinecké skupině podle § 361 odst. 2 a odst. 3 TZ (tzv. kvalifikovaná organizovaná zločinecká skupina) i v takovém případě, že se ho dopustí **cizí státní příslušník nebo osoba bez státní příslušnosti v zahraničí**. Tento trestný čin je taktéž obsažen ve výčtu trestných činů, jejichž nepřekažení, resp. neoznámení, způsobuje naplnění skutkové podstaty trestného činu **nepřekažení trestného činu** podle § 367 odst. 1 TZ, resp. **neoznámení trestného činu** podle § 368 odst. 1 TZ. Tyto instrumenty je možné považovat za další promítnutí snah o účinnější postih organizovaných zločineckých skupin v kontextu trestního zákoníku.

¹⁰⁹ Chmelík, J. *Úvahy k agentu provokatéru a korunnímu svědkovi*. Kriminalistika, 2005, č. 1, s. 1.

¹¹⁰ Nález Ústavního soudu ze dne 22. června 2000 ve věci sp. zn. III. ÚS 597/99 nebo též rozsudek Evropského soudu pro lidská práva ze dne 9. června 1998 ve věci Teixeira de Castro proti Portugalsku.

3.4 Vybrané problémy principu dvojího přičítání a jednočinného souběhu trestných činů u organizované zločinecké skupiny

V trestním zákoníku existuje celkem šest institutů, které mají přímý bezprostřední vztah k pojmu organizované zločinecké skupiny. Jedná se o:

- **pachatele trestného činu** spáchaného ve prospěch organizované zločinecké skupiny podle § 107 a § 108 TZ (dále v této podkapitole také jen „*pachatel ve prospěch OZS*“),
- trestný čin **účasti na organizované zločinecké skupině** podle § 361 TZ,
- **mimořádné snížení trestu odnětí svobody** tzv. spolupracujícím obviněnému podle § 58 odst. 4 TZ,
- **přítěžující okolnost** podle § 42 písm. o) TZ,
- **polehčující okolnost** podle § 41 písm. m) TZ,
- **okolnosti podmiňující použití vyšší trestní sazby** u konkrétních trestných činů, tj. spáchaní trestného činu „jako člen organizované skupiny“ nebo „ve spojení s organizovanou skupinou“ (dále v této podkapitole také jen „*kvalifikační okolnosti*“ či „*trestné činy spáchané organizovanou skupinou*“).

Lze v konkrétním případě aplikovat více těchto institutů zároveň, nebo mezi těmito instituty existuje striktně vylučující vztah? Některé je možné aplikovat zároveň, některé však nikoli. Vzhledem k nejednoznačnosti dané problematiky považuji za vhodné ji věnovat samostatnou podkapitolu této práce.

3.4.1 Aplikace polehčujících a přítěžujících okolností

Aplikace ustanovení o polehčujících a přítěžujících okolnostech přichází v úvahu při stanovení druhu trestu a jeho výměry. Jejich aplikace je v zásadě subsidiární a je možná pouze tehdy, když taková okolnost není znakem skutkové podstaty konkrétního trestného činu.

Pokud jde o polehčující okolnost podle § 41 písm. m) TZ, tedy pokud pachatel přispěl zejména jako spolupracující obviněný k objasňování trestné činnosti spáchané členy organizované skupiny, ve spojení s organizovanou skupinou nebo ve prospěch organizované zločinecké skupiny, je v zásadě možné k této okolnosti přihlídnout jak v případě trestu za trestný čin účasti na organizované zločinecké skupině podle § 361 TZ, tak za trestný čin pachatele ve prospěch OZS podle § 107 odst. 1 TZ, tak i případě trestu za trestné činy zahrnující kvalifikační okolnosti. Podle § 39 odst. 4 věta druhá TZ k ní však přihlídnout nelze, pokud soud postupuje podle § 58 odst. 4 TZ, tedy že shledal důvody pro mimořádné snížení trestu odnětí svobody spolupracujícímu obviněnému, a to s ohledem na princip zákazu dvojího přičítání téhož. K této okolnosti lze přihlídnout toliko subsidiárně a to v tom případě, že soud důvody pro mimořádné snížení trestu odnětí svobody nakonec neshledá.¹¹¹

Subsidiárně lze taktéž přihlídnout k přitěžující okolnosti podle § 42 písm. o) TZ, tedy že pachatel spáchal trestný čin jako organizátor, jako člen organizované skupiny a nebo jako člen spolčení, a to pokud není tato okolnost znakem skutkové podstaty trestného činu. Ustanovení § 42 písm. o) TZ je podle mého soudu taktéž možné aplikovat za těch okolností, kdy soud postupuje podle § 58 odst. 4 TZ. Nelze k ní ale přihlídnout u stanovení druhu a výměry trestu jak za trestný čin účasti na organizované zločinecké skupině podle § 361 TZ, tak za trestný čin pachatele ve prospěch OZS podle § 107 odst. 1 TZ, tak i v případě trestných činů zahrnujících kvalifikační okolnosti.

Pokud jde o současnou aplikaci ustanovení § 42 písm. o) a § 41 písm. m) TZ, tedy že pachatel trestného činu spáchaného organizovanou skupinou zároveň přispěje k objasňování její trestné činnosti, je podle mého názoru v obecné rovině možná, jelikož se obě okolnosti co do svého obsahu vzájemně nevylučují.

¹¹¹ Šámal, P. a kol. *Trestní zákoník*. 2. vydání. Praha: C. H. Beck, 2012, s. 552.

3.4.2 Některá další specifika trestání

Pokud pachateli ve prospěch OZS svědčí důvody pro mimořádné snížení trestu odnětí svobody podle § 58 odst. 4 TZ, nelze aplikovat kritéria pro zostření konkrétní trestní sazby v ustanovení § 108 TZ, jak předpokládá věta druhá odstavce prvního tohoto paragrafu.

Takto jednoznačnou odpověď však nelze poskytnout za situace, kdy bude možné uvažovat jednak o uložení trestu pachateli ve prospěch OZS podle § 108 TZ, tak zároveň o mimořádném zvýšení trestu odnětí svobody podle § 59 TZ. Je nutné poznamenat, že i v tomto případě se názory na tento problém v průběhu času vyvíjely. Zatímco Šámal ve svém starším článku poukazoval na skutečnost, že každá z těchto okolností je vázána na naplnění jiných podmínek, a tudíž není jejich současné použití v rozporu se zákazem dvojího přičítání,¹¹² ve svém novém komentáři již uvádí, že „s ohledem na nedostatek výslovné úpravy..., na smysl zpřísnění trestní sazby v těchto případech, na vyloučení nadměrného zotřívání trestní represe a zákaz analogie v neprospěch pachatele lze spíše dospět k závěru, že ani za uvedené situace není možné dvojí zvýšení horní hranice sazby trestu odnětí svobody.“¹¹³ Pochybnosti o tom, zda se je možné zvýšit sazbu vícekrát či nikoli vyjadřovali i Dolenský¹¹⁴ a Kratochvíl.¹¹⁵ Podruhé jmenovaný ve svém článku prezentoval podle mého názoru velmi zajímavou konstrukci. Skutečnost, že konkrétní pachatel by spáchal trestný čin jednak jako tzv. zvláště nebezpečný recidivista podle ustanovení § 59 TZ a zároveň i jako pachatel ve prospěch OZS podle § 107 odst. 1 TZ, by se z hlediska otázek viny posuzovala jako jednočinný souběh dvou různých trestných činů. Z hlediska trestu by však bylo i tak nutné postupovat podle zásad při ukládání úhrnného trestu podle § 43 odst. 1 TZ. Horní hranice trestní sazby by se tedy ani v tomto případě nemohla zvyšovat dvakrát.

¹¹² Šámal, P. *Zamyšlení nad některými novelizovanými ustanoveními trestního zákona týkajícími se organizovaného zločinu a problémy s tím spojenými*. Právní rozhledy, 1995, č. 10, s. 397.

¹¹³ Šámal, P. a kol. *Trestní zákoník*. 2. vydání. Praha: C. H. Beck, 2012, s. 1244.

¹¹⁴ Dolenský, A. *Poznámky k článku Dr. Šámala o organizovaném zločinu*. Právní rozhledy, 1995, č. 11, s. 452.

¹¹⁵ Kratochvíl, V. *Organizovaný zločin a novela trestního zákona č. 152/1995 Sb.* Právní rozhledy, 1996, č. 3, s. 95–6.

3.4.3 Dvojití přičítání v případě pachatele ve prospěch OZS a kvalifikačních okolností

Některé trestné činy stanovují jako okolnost podmiňující použití vyšší trestní sazby takovou okolnost, kdy pachatel spáchá trestný čin „jako člen organizované skupiny“ nebo „ve spojení s organizovanou skupinou.“ Tato konstrukce má své opodstatnění, jelikož organizovaně páchanou kriminalitu lze označit jako velmi závažnou a společensky škodlivou.

Zároveň se zákonodárce rozhodl ustanovit jako zvláštní typ pachatele takového, který spáchá trestný čin ve prospěch organizované zločinecké skupiny. Označení takového pachatele je třeba podle Šámala pokládat za okolnost podmiňující použití vyšší trestní sazby podle § 108 TZ, přičemž se tedy jedná o zákonný znak skutkové podstaty trestného činu.¹¹⁶

Již dříve byl v této práci demonstrován vztah organizované skupiny a organizované zločinecké skupiny. Na základě překrývajících a zároveň nevylučujících se znaků bylo možné zkonstatovat, že organizovaná skupina je vůči organizované zločinecké skupině subsidiární formou trestné součinnosti. Pokud by tento vztah platil bez výjimky, bylo by na základě tohoto postulátu vyloučeno posuzovat konkrétního pachatele jako pachatele trestného činu zahrnujícího kvalifikační okolnosti a zároveň jako pachatele trestného činu spáchaného ve prospěch organizované zločinecké skupiny, tedy trestného činu zahrnujícího jako kvalifikační okolnost organizovanou zločineckou skupinu.¹¹⁷

V případě výše uvedené kolize tak přichází v úvahu aplikace ustanovení § 107 odst. 2 TZ, které explicitně stanoví, že za pachatele trestného činu spáchaného ve prospěch organizované zločinecké skupiny lze označit i pachatele takového trestného činu, který spáchal jako člen organizované skupiny nebo ve spojení s ní. Ze své podstaty je toto ustanovení výjimkou z výše uvedené zásady subsidiarity, které však sleduje legitimní účel, který lze dobře demonstrovat na následujícím příkladu: Pachatel trestného činu spáchaného ve prospěch organizované zločinecké skupiny naplní

¹¹⁶ Šámal, P. *Zamyšlení nad některými novelizovanými ustanoveními trestního zákona týkajícími se organizovaného zločinu a problémy s tím spojenými*. Právní rozhledy, 1995, č. 10, s. 396.

¹¹⁷ Srov. Kratochvíl, V. a kol. *Trestní právo hmotné. Obecná část*. 2. vydání. Praha: C. H. Beck, 2012, s. 382.

skutkovou podstatu trestného činu nedovolené výroby a jiného nakládání s omamnými a psychotropními látkami a s jedy podle § 283 odst. 1, odst. 4 písm. c) TZ, tedy ve spojení s organizovanou skupinou působící ve více státech. Tento trestný čin umožňuje uložení trestu odnětí svobody v rozmezí 10 až 18 let. Při absenci ustanovení § 107 odst. 2 TZ by však bylo s ohledem na zásadu subsidiarity organizované skupiny možné posuzovat tohoto pachatele pouze v mezích odst. 1. Za podmínek § 108 TZ by mu tak bylo možné uložit trest odnětí svobody pouze v rozmezí 46 měsíců až 80 měsíců, maximální trest by tedy ani zdaleka nedosáhl dolní hranice sazby podle odst. 4.

Obdobně platí výše uvedené i v případě pachatele trestného činu, u něhož není organizovaná skupina kvalifikační, ale přitěžující okolností podle § 42 písm. o) TZ.¹¹⁸

3.4.4 Dvojí přičítání a jednočinný souběh u trestného činu účasti na organizované zločinecké skupině

Podle § 361 odst. 4 TZ se na pachatele trestného činu účasti na organizované zločinecké skupině podle § 361 odst. 1, odst. 2 a odst. 3 TZ neužijí ustanovení o pachateli ve prospěch OZS podle § 107 a 108 TZ, a to s ohledem na dodržení principu zákazu dvojího přičítání téhož.¹¹⁹

Co se týče jednočinného souběhu trestného činu účasti na organizované zločinecké skupině podle § 361 TZ a jiných tzv. realizačních trestných činů připouští jeho existenci v obecné rovině odborná literatura.¹²⁰ Konkrétněji se danou problematikou zabýval Dolenský,¹²¹ který bral v potaz povahu tohoto trestného činu jako ohrožujícího, jenž je materiálně přípravou.

¹¹⁸ Šámal, P. a kol. *Trestní zákoník*. 2. vydání. Praha: C. H. Beck, 2012, s. 1242.

¹¹⁹ Tamtéž, s. 3345.

¹²⁰ Srov. Šámal, P. a kol. *Trestní právo hmotné*. 7. vydání. Praha: Wolters Kluwer, a. s., 2014, s. 911.

¹²¹ Dolenský, A. *Poznámky k článku Dr. Šámala o organizovaném zločinu*. Právní rozhledy, 1995, č. 11, s. 453.

Ve svém článku popsal Dolenský celkem tři modelové situace, kdy pachatel naplní jedním skutkem jak skutkovou podstatu trestného činu účasti na zločinném spolčení, resp. organizované zločinecké skupině, tak se zároveň dopustí:

- trestného činu realizačního poruchového,
- spolčení k trestnému činu s možností uložení trestu odnětí svobody v rozmezí 12 až 15 let, a
- spolčení k trestnému činu s horní hranicí trestní sazby 8 let.

V prvním případě by připadalo v úvahu posoudit tento skutek jako jednočinný souběh trestného činu účasti na organizované zločinecké skupině s realizačním trestným činem, a to z toho důvodu, že ohrožující následek u trestného činu účasti na organizované zločinecké skupině bude zpravidla širší než v případě poruchového následku u realizačního trestného činu.

K druhé a třetí možnosti je nutné uvést to, že spolčením rozumí trestněprávní nauka výslovnou nebo konkludentní formu přípravy spočívající v dohodě dvou a více osob ohledně jejich v budoucnu společně spáchaného zvláště závažného zločinu.¹²² Tento pojem je tak plně obsažen v pojmu organizovaná zločinecká skupina. Pokud však trestní zákoník umožňuje uložit v případě takového spolčení trest vyšší, je nutné i zde uvažovat o jednočinném souběhu. V případě druhém tak o souběh půjde, ve třetím bude spolčení zkonsumováno.

Při úvaze o možnosti jednočinného souběhu je tedy třeba se v první řadě zabývat tím, zda není trestný čin účasti na organizované zločinecké skupině podle § 361 TZ vůči jiným trestným činům v poměru subsidiarity. Pokud lze na otázku naznačenou v předchozí větě odpovědět negativně, je jednočinný souběh zpravidla možný a přípustný. Pokud tak učinit nelze, bude záležet zejména na jednotlivých trestních sazbách, zda nebude jedno ustanovení zkonsumováno druhým. Na základě těchto skutečností je tedy možné konstatovat, že při splnění zásad souběhu je možný jak jednočinný souběh trestného činu účasti na organizované zločinecké skupině podle

¹²² Např. Kratochvíl, V. a kol. *Trestní právo hmotné. Obecná část*. 2. vydání. Praha: C. H. Beck, 2012, s. 333.

§ 361 TZ s trestným činem pachatele ve prospěch OZS, tak i s trestnými činy spáchanými organizovanou skupinou.

Tabulka č. 1: Shrnutí problematiky principu dvojího přičítání a jednočinného souběhu u OZS

SOUBĚH A DVOJÍ PŘÍČÍTÁNÍ	TRESTNÝ ČIN PACHATELE VE PROSPĚCH OZS PODLE § 107 ODST. 1 TZ	TRESTNÝ ČIN ÚČASTI NA OZS PODLE § 361 TZ	TRESTNÝ ČIN SPÁCHANÝ OS	MIMOŘÁDNÉ SNÍŽENÍ TOS PODLE § 58 ODST. 4 TZ	POLEHČUJÍCÍ OKOLNOST PODLE § 41 PÍSM. M) TZ	PŘITĚŽUJÍCÍ OKOLNOST PODLE § 42 PÍSM. O) TZ
TRESTNÝ ČIN PACHATELE VE PROSPĚCH OZS PODLE § 107 ODST. 1 TZ	X	souběh možný	princip zákazu dvojího přičítání vyloučen na základě § 107 odst. 2 TZ	aplikace vyloučena podle § 108 odst. 1 věta druhá TZ	aplikace možná	aplikace vyloučena na základě principu zákazu dvojího přičítání
TRESTNÝ ČIN ÚČASTI NA OZS PODLE § 361 TZ	souběh možný	X	souběh možný	aplikace možná	aplikace subsidiárně možná	aplikace vyloučena na základě principu zákazu dvojího přičítání
TRESTNÝ ČIN SPÁCHANÝ OS	princip zákazu dvojího přičítání vyloučen na základě § 107 odst. 2 TZ	souběh možný	X	aplikace možná	aplikace subsidiárně možná	aplikace vyloučena na základě principu zákazu dvojího přičítání
MIMOŘÁDNÉ SNÍŽENÍ TOS PODLE § 58 ODST. 4 TZ	aplikace vyloučena podle § 108 odst. 1 věta druhá TZ	aplikace možná	aplikace možná	X	současná aplikace vyloučena na základě principu zákazu dvojího přičítání	současná aplikace možná
POLEHČUJÍCÍ OKOLNOST PODLE § 41 PÍSM. M) TZ	aplikace možná	aplikace subsidiárně možná	aplikace subsidiárně možná	současná aplikace vyloučena na základě principu zákazu dvojího přičítání	X	současná aplikace možná
PŘITĚŽUJÍCÍ OKOLNOST PODLE § 42 PÍSM. O) TZ	aplikace vyloučena na základě principu zákazu dvojího přičítání	aplikace vyloučena na základě principu zákazu dvojího přičítání	aplikace vyloučena na základě principu zákazu dvojího přičítání	současná aplikace možná	současná aplikace možná	X

Legenda:

OZS ... organizovaná zločinecká skupina

TOS ... trest odnětí svobody

OS ... organizovaná skupina

3.5 Reflexe dokumentů mezinárodního a evropského práva

V kapitole 2 této práce byla představena problematika institutu organizované zločinecké skupiny v kontextu právních dokumentů OSN a EU. Koncepce postihu organizované zločinecké skupiny, resp. zločinného spolčení, podle těchto dokumentů měla významný vliv na vnitrostátní úpravu institutu organizované zločinecké skupiny. Je nutné zároveň zmínit, že český zákonodárce postupoval při tvorbě práva postihu organizovaných zločineckých skupin **v určitých ohledech nezávisle** na těchto dokumentech.

V předchozích kapitolách a podkapitolách byl institut organizované zločinecké skupiny vymezen z hlediska jeho konstrukce v trestním zákoníku s přihlédnutím k rozhodovací činnosti českých soudů, tzn. v kontextu vnitrostátního práva. Je důležité zmínit, že konstrukce institutu organizované zločinecké skupiny podle *de lege lata* relevantních dokumentů mezinárodního a evropského práva, Palermské úmluvy a Rámcového rozhodnutí 2008, se od konstrukce české v určitých směrech liší, a to konkrétně v určitých definičních znacích organizované zločinecké skupiny. Za relevantní pro účely této práce považuji zejména **rozdílné pojetí strukturovanosti** organizované zločinecké skupiny.

S ohledem na výše uvedené je podle mého názoru nutné se vypořádat se vzniklou kolizí právních úprav. Je možné tento problém překlenout výkladem příslušných právních norem?

3.5.1 Palermská úmluva

Palermská úmluva je mezinárodní smlouvou ve smyslu čl. 2 odst. 1 písm. a) Vídeňské úmluvy o smluvním právu.¹²³ Česká republika Palermskou úmluvu podepsala a byla ratifikována prezidentem. Bezprostředně se k ní vztahují ustanovení ústavního pořádku České republiky, konkrétně:

- čl. 1 odst. 2 Ústavy, podle kterého Česká republika dodržuje závazky, které pro ni vyplývají z mezinárodního práva, tedy i všechna smluvní ujednání České republiky se subjekty mezinárodního práva,¹²⁴ a
- čl. 10 Ústavy, který stanoví, že všechny vyhlášené mezinárodní smlouvy, ke kterým dal souhlas Parlament, jsou součástí právního řádu a mají aplikační přednost před zákonem.

Na základě výše uvedeného by bylo možné konstatovat, že definice organizované zločinecké skupiny podle čl. 2 písm. a) Palermské úmluvy a vymezení trestného činu účasti v organizované zločinecké skupině podle čl. 5 Palermské úmluvy je nutné s ohledem na aplikační přednost mezinárodních smluv před zákonem používat přednostně, a to na úkor § 129 a 361 TZ.

Je zároveň nutné poznamenat, že problematikou aplikace Palermské úmluvy se, i když z jiného úhlu pohledu, zabýval také Nejvyšší soud.¹²⁵ Ve svém rozhodnutí posuzoval možnost aplikace Palermské úmluvy v takové situaci, kdy český zákonodárce stanovil ve své vnitrostátní úpravě pravidla, která „hrozbou trestním postihem zabezpečí tento cíl [boj s organizovaným zločinem] ještě důsledněji,“ než by vyplývalo z ustanovení Palermské úmluvy. Takový postup Palermská úmluva umožňuje, a to konkrétně na základě ustanovení čl. 34 odst. 3. Za této situace zaujal Nejvyšší soud stanovisko, že v jím řešeném konkrétním případě nepřipadá s ohledem na přísnější vnitrostátní úpravu přednostní aplikace Palermské úmluvy v úvahu; *a priori* tedy s ohledem na čl. 10 Ústavy její přímou aplikaci v jiném případě nevyloučil.

¹²³ Publikované pod č. 15/1988 Sb.

¹²⁴ Z důvodové zprávy k Ústavě, nebo také **Sládeček, V., Mikule, V., Syllová, J. Ústava České republiky. Komentář.** 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2007, s. 13.

¹²⁵ Usnesení ze dne 4. března 2015 ve věci sp. zn. 6 Tdo 1607/2014.

Výše uvedená teze však podle mého názoru trpí určitými nedostatky. Na okraj je třeba uvést, že Palermská úmluva se zabývá pouze takovou trestnou činností organizovaných zločineckých skupin, jež má podle čl. 3 odst. 2 Palermské úmluvy **nadnárodní povahu**. Samotná nadnárodní povaha trestného činu tkví v tom, že je tato trestná činnost páchána buď:

- ve více než jednom státě,
- v jednom státě a podstatná část příprav se odehrává v jiném státě,
- v jednom státě a tato skupina se zabývá trestnou činností ve více než jednom státě,
- v jednom státě a podstatné dopady trestné činnosti se projevují v jiném státě.

Ve své podstatě je podle mého soudu možné říci, že aplikace ustanovení Palermské úmluvy by připadala v úvahu pouze u relativně nevelkého počtu případů.

Za zásadní však považuji samotnou povahu Palermské úmluvy. Výkladem jejích jednotlivých ustanovení lze totiž podle mého mínění dojít k takovému názoru, že **neobsahuje žádná samovykonatelná ustanovení** a aplikace jí stanovených právních norem je tedy závislá toliko na jejich implementaci do vnitrostátní úpravy. Tato úvaha má podle mého názoru oporu v čl. 4 Palermské úmluvy, kde je výslovně stanoveno, že smluvní strany plní své závazky podle Palermské úmluvy v souladu se zásadou svrchované rovnosti, územní celistvosti a nevměšování, přičemž je toto ustanovení dále konkretizováno čl. 34 Palermské úmluvy stanovujícím povinnost smluvních stran přijmout za účelem splnění povinností podle Palermské úmluvy nezbytná legislativní a jiná opatření.

Shrnu-li výše uvedené, pak je možné konstatovat, že Palermská úmluva je sice součástí právního řádu České republiky, avšak s ohledem na absenci samovykonatelných ustanovení nestanoví konkrétní práva a povinnosti svým recipientům a není možné její ustanovení bez náležité implementace do vnitrostátní úpravy aplikovat.

3.5.2 Rámcové rozhodnutí 2008

Za trvání tří pilířové struktury EU byla problematika trestního práva obecně upravena zejména v mezivládním třetím pilíři, tedy v rámci tzv. Policejní a justiční spolupráce v trestních věcech. Běžným prostředkem právní úpravy problematik soustředěných v tomto pilíři byla rámcová rozhodnutí, která bylo možné považovat za období směrnic podle prvního pilíře, neboť obdobně jako ony nedisponovala přímým účinkem v členských státech, ale pouze zavazovala členské státy co do výsledku, kterého má být dosaženo. Charakteristickým pro oblast úpravy trestního práva byl taktéž princip harmonizace neboli sblížení právních úprav jednotlivých členských států. Za účelem harmonizace konkrétně v oblasti boje s organizovaným zločinem bylo přijato Rámcové rozhodnutí 2008.¹²⁶

Závaznost právních norem obsažených v ustanovení Rámcového rozhodnutí 2008 je **vázána na implementaci** do vnitrostátního práva. Podle čl. 10 odst. 1 Rámcového rozhodnutí 2008 byla Česká republika povinna přijmout k 11. květnu 2010 opatření nezbytná pro dosažení souladu s těmito ustanoveními. Je nutné zmínit, že v období mezi přijetím Rámcového rozhodnutí 2008 (24. říjen 2008 až 11. květen 2010) byl přijat a vstoupil v účinnost nový trestní zákoník, který však dosavadní konstrukci institutu zločinného spolčení beze změny přejal. Podle mého názoru tedy český zákonodárce **nereflektoval zejména mírnější požadavky na strukturu** tohoto společenství podle čl. 1 odst. 2 Rámcového rozhodnutí 2008. Vznikl tedy obdobně jako v případě Palermské úmluvy rozpor mezi definicí organizované zločinecké skupiny, resp. zločinného spolčení, podle čl. 1 Rámcového rozhodnutí 2008 a definicí organizované zločinecké skupiny podle § 129 TZ. Jak vyřešit tuto kolizi?

Na tuto situaci se dá podle mého názoru nahlížet z dvou různých pohledů. Jednak je zřejmé, že *de lege lata* nelze uvažovat o aplikaci definice tak, jak je uvedena v čl. 1 Rámcového rozhodnutí 2008, a to s ohledem na skutečnost, že rámcová rozhodnutí obecně nedisponují bezprostřední aplikovatelností v členských státech, ale je nutné

¹²⁶ Srov. Tichý, L., Arnold, R., Zemánek, J., Král, R., Dumbrovský, T. *Evropské právo*. 5. přepracované vydání. Praha: C. H. Beck, 2014, s. 532an, nebo také Tomášek, M. a kol. *Europeizace trestního práva*. 1. vydání. Praha: Linde, 2008, s. 74an.

jejich ustanovení do vnitrostátního práva implementovat.¹²⁷ Na druhou stranu je však možné podle mého názoru uvažovat o tom, zda Česká republika tím, že nezohlednila požadavek nižší míry strukturovanosti podle čl. 1 odst. 2 Rámcového rozhodnutí 2008 ve své vnitrostátní úpravě, neporušila povinnost danou čl. 10 Rámcového rozhodnutí 2008. Pokud by Komise shledala, že tomu tak je, mohla by v krajním případě podat na Českou republiku žalobu pro porušení Smluv.¹²⁸

¹²⁷ Tomášek, M. a kol. *Europeizace trestního práva*. 1. vydání. Praha: Linde, 2008, s. 74.

¹²⁸ Tichý, L., Arnold, R., Zemánek, J., Král, R., Dumbrovský, T. *Evropské právo*. 5. přepracované vydání. Praha: C. H. Beck, 2014, s. 137.

4 Právní úprava institutu organizované zločinecké skupiny v jiných státech

Právní úpravu institutu organizované zločinecké skupiny je možné v současné době považovat za běžnou součást trestního práva hmotného napříč jednotlivými státy. Na úrovni celého světa lze tento postulát podle mého soudu opřít o skutečnost, že k 21. březnu 2016 připojilo pod Palermskou úmluvu podpis celkem 147 států, a dokonce již ve 186 státech byl vysloven souhlas s její ratifikací.¹²⁹ Co se týče zdejšího regionu, k 11. květnu 2010 vypršela členským státům Evropské unie lhůta pro implementaci ustanovení Rámcového rozhodnutí 2008.

V různých státech probíhala implementace jednotlivých právních norem různě. Za podstatné v tomto kontextu považuji pro účely mé práce zejména to, jak se jednotlivé státy vypořádaly s povinností implementace ve vztahu k definici subjektů organizovaného zločinu, a taktéž jakým způsobem stanovily trestným jednáním mající znaky trestného činu účasti v tomto společenství. Za podnětné v tomto směru považuji, taktéž z hlediska možných úvah *de lege ferenda*, právní úpravy Slovenska, Španělska a Itálie.

¹²⁹ Informace dostupné z: https://treaties.un.org/Pages/ViewDetails.aspx?src=TREATY&mtdsg_no=XVIII-12&chapter=18&lang=en.

4.1 Slovensko

Slovenská právní úprava institutu organizované zločinecké skupiny vychází ze stejných ideových zdrojů jako úprava česká a taktéž reflektuje úpravu mezinárodní a evropskou. Zásadní rozdíl mezi právní úpravou českou a slovenskou nicméně spatřuji ve dvou věcech, a to jednak ve **vyčerpávající zákonné úpravě vyšších forem trestné součinnosti** a jednak v **šíři institutu beztrestnosti agenta** použitého pro účely odhalování zločineckých skupin.¹³⁰

Co se týče zákonného vymezení vyšších forem trestné součinnosti, definuje slovenská právní úprava v § 129 STZ celkem pět takovýchto různých forem součinnosti. Mimo skupinu osob, jíž se rozumí nejméně tři osoby, rozeznává slovenský trestní zákon dále organizovanou skupinu,¹³¹ skupinu extrémistickou jako speciální případ spolčení, přičemž bezprostřední vztah k institutu organizované zločinecké skupiny podle trestního zákoníku mají zločinecká skupina a teroristická skupina.

Zločineckou skupinou se podle § 129 odst. 4 STZ rozumí strukturovaná skupina nejméně tří osob, která existuje po dobu určitého časového období a která koná koordinovaně s cílem spáchat jeden nebo více zločinů, trestný čin legalizace příjmů z trestné činnosti podle § 233 STZ anebo některý z trestných činů korupce, a to s cílem získání finanční nebo jiné výhody. Zásadním rozdílem oproti definici organizované zločinecké skupiny získané z § 129 TZ a judikatury je tedy stanovení typové závažnosti trestných činů, jež může takováto skupina spáchat.

Teroristickou skupinou se rozumí podle § 129 odst. 5 STZ taková zločinecká skupina, u níž není třeba naplnit podmínku koordinovanosti, a kdy je znak orientace na finanční či jiný prospěch nahrazen motivací ke spáchání trestného činu teroru nebo terorizmu. Oproti české právní úpravě není tedy třeba pro trestnost společenství majícího znaky teroristických skupin třeba, aby naplnilo všechny znaky (organizované) zločinecké skupiny.

¹³⁰ Zločinecká skupina je slovenským ekvivalentem pojmu organizovaná zločinecká skupina.

¹³¹ Až na sporný požadavek trestní odpovědnosti participujících osob je definice organizované skupiny podle STZ totožná s definicí dovozenou českými soudy.

Je nutné poznamenat, že se obdobně jako v České republice potýká i slovenská jurisprudenc s nejasností výkladu definičního znaku strukturovanosti.¹³² Zatímco Čentěš a kol. rozumí znakem strukturovanosti časově déle trvající relativně pevnou organizační strukturu charakteristickou více úrovněmi hierarchie se vztahy nadřízenosti a podřízenosti a s rozdělením funkcí mezi jednotlivé členy,¹³³ Hamran chápe znak strukturovanosti tím způsobem, že není třeba s ohledem na definice stanovené Rámcovým rozhodnutím 2008 a Palermskou úmluvou prokazovat formální dělbu úloh jako v případě zločineckých skupin Cosa Nostra a čínských triád.¹³⁴

Obdobně jako v § 361 český trestní zákoník, tak i slovenský trestní zákon vymezuje, konkrétně v § 296 STZ, trestný čin založení, zosnování a podporování zločinecké skupiny. Na rozdíl od české právní úpravy slovenský trestní zákon přesně definuje jednání mající znaky podpory a činnosti pro zločineckou skupinu.¹³⁵

Shrneme-li výše uvedené, v obecné rovině je co se týče postihu společenství majících znaky organizované zločinecké skupiny právní úprava slovenská vůči české mírnější, a to z důvodu stanovení typové závažnosti relevantních trestných činů, jež může tato skupina spáchat. Interpretačně sporným znakem je, stejně jako v České republice, znak strukturovanosti. Za významné plus slovenského trestního zákona však považuji propracovanější a vyčerpávající zákonnou úpravu ve vztahu k definicím předmětných společenství.

V čem však šel slovenský zákonodárce výrazně dále než český, to je institut beztrestnosti agenta. Jako okolnost vylučující protiprávnost nestanovuje jako v případě české úpravy pozitivním výčtem trestné činy, jichž se agent může dopustit, ale naopak negativním vymezuje ty trestné činy, jichž se dopustit nemůže. V zásadě tedy slovenský agent ve vztahu k odhalování zločineckých skupin disponuje širším polem působnosti,

¹³² Šanta, J. *Zločinecká skupina – medzinárodne súvislosti a praktické skúsenosti*. Justičná revue, 2008, č. 8–9, s. 1160.

¹³³ Čentěš, J. a kol. *Trestný zákon – Veľký komentár*. 2. aktualizované vydání. Žilina: EUKÓDEX, s. r. o., 2015, s. 248.

¹³⁴ Hamran, J. *K posudzovaniu pojmov „organizovaná skupina“ a „zločinecké skupina“*. Justičná revue, 2007, č. 1, s. 90–91.

¹³⁵ § 129 odst. 6 a 7 STZ.

což je podle mého názoru s ohledem na současnou trestní politiku zvýšeného zájmu na postihu subjektů organizovaného zločinu zcela v pořádku. Za poněkud sporný z pohledu možné policejní provokace však považuji ustanovení § 30 odst. 3 STZ, jenž stanovil beztrestnost jednání majících znaky trestných činů na úseku korupce.

4.2 Španělsko

Koncept postihu **zločineckých organizací**¹³⁶ jako zvláštní formy trestné součinnosti je v kontextu trestního práva Španělského království jevem poměrně novým. Novelizací¹³⁷ v současné době účinného španělského trestního zákoníku byl předmětný konstrukt inkorporován do systému španělského psaného práva, a to konkrétně do ustanovení článků 570 bis, 570 ter a 570 quater CPE.¹³⁸ Stalo se tak v důsledku přijetí Palermské úmluvy a Rámcového rozhodnutí 2008, kdy tato ustanovení reflektovala i požadavky stanovené těmito dokumenty. Před touto novelizací bylo nicméně do určité míry možné uvažovat o postihu těchto společenství podle ustanovení čl. 515 CPE, tedy např. jako tzv. ozbrojená skupina,¹³⁹ u které se taktéž jako u zločinecké organizace vyžadovala určitá organizační struktura a stabilita.¹⁴⁰

Podle čl. 570 bis CPE se zločineckou organizací rozuměla:

- skupina **více než dvou osob**
- vyznačující se určitou **stabilitou**,
- existující po **blíže neurčitou dobu**,
- v níž jsou soustředěně a koordinovaně **rozděleny úkoly a funkce**, a která
- je **zaměřena na páčání** zločinů, nebo opakované páčání přečinů.

Za určitý nedostatek uvedené definice lze podle mého názoru považovat tu skutečnost, že v ní není *explicite* uveden znak strukturovanosti skupiny. Uvedený znak je však možné dovodit výkladem. Někteří autoři onen znak strukturovanosti skupiny shledávají jako součást čtvrtého definičního znaku, tzn. v rámci určitého rozdělení úkolů a funkcí, přičemž uvažují také o jeho odvození z možnosti přísnějšího postihu

¹³⁶ Český překlad španělského termínu „organizaciones criminales“.

¹³⁷ Ústavním zákonem č. 5/2010 z 22. června 2010.

¹³⁸ **Faraldo Cabana, P.** *Organizaciones criminales y asociaciones ilícitas en el Código Penal Español*. Revista de Estudios de la Justicia, 2013, č. 19, s. 14–15.

¹³⁹ Srov. **Lascraín Sánchez, J. A., Mendoza Buergo, B., Rodríguez Mourullo, G.** *Código Penal*. Madrid: Civitas, 2004, s. 2555an.

¹⁴⁰ Srov. **Orts Berenguer, E., González Cussac, J. L.** *Compendio de Derecho Penal. Parte General y Parte Especial*. Valencia: Tirant lo Blanch, 2004, s. 821.

těch osob, které mají funkci „centra“ spolčení, jež distribuuje jednotlivé příkazy osobám jemu podřízeným.¹⁴¹ V této souvislosti považuji za důležité zmínit, že tento názor jde, podobně jako názory českých odborníků, poněkud nad rámec Rámcového rozhodnutí 2008, jež podmínky strukturovanosti uvádí velmi volně.

V souvislosti s novelou španělského trestního zákoníku provedenou ústavním zákonem **č. 1/2015**, který vešel v účinnost 1. července 2015, došlo ke změně definice zločinecké organizace, z níž byla **vypuštěna podmínka opakovaného spáchání přečinu**. Dosavadní koncepce dualismu trestných činů rozlišující *faltas*¹⁴² a *delitos*¹⁴³ byla totiž nahrazena jednotným pojmoslovím, a to *delitos*, přičemž se tato kategorie dále dělí na lehké a těžké.¹⁴⁴ Nerozlišování jednotlivých kategorií trestných činů na přečiny a zločiny má významný dopad na trestnou činnost zločineckých organizací. Podle nové úpravy je možné postihnout zločinecké organizace zaměřené na páčání kterýchkoliv *delitos* z pohledu dříve účinné úpravy. Je tak možné postihnout společenství zaměřená byť i na jednorázové spáchání přečinu.

¹⁴¹ **Faraldo Cabana, P.** *Organizaciones criminales y asociaciones ilícitas en el Código Penal Español*. Revista de Estudios de la Justicia, 2013, č. 19, s. 19.

¹⁴² Přečiny.

¹⁴³ Zločiny.

¹⁴⁴ *Delitos leves a delitos faltas*.

4.3 Itálie

Pokud je možné něco ohledně italské úpravy institutu organizované zločinecké skupiny říci na úvod, pak to, že svým pojetím postihu těchto společenství je rozhodně ze všech v této práci zmiňovaných právních úprav nejvíce sofistikovaná. Tato skutečnost může mít určitou oporu v tom, že v Itálii působí nebo odtud pochází velké množství všeobecně známých subjektů organizovaného zločinu, z nichž pouze namátkou zmíním *Camorra* či *Cosa Nostra*.¹⁴⁵

Výše uvedené lze konstatovat s ohledem na skutečnost, že mimo **zločinecké organizace**¹⁴⁶ podle čl. 416 CPI jsou v italském trestním zákoníku upravena taktéž společenství pojmenovaná jako *associazione di tipo mafioso a scambio elettorale politico-mafioso*, tedy tzv. **organizace mafiánského typu a politicko-mafiánské volební výměny**. Oproti *associazione per delinquere* obsahují tato dvě společenství další definiční znaky reflektující jejich specifický charakter.

Definice zločinecké organizace podle čl. 416 CPI a obecně postih těchto společenství plně reflektuje požadavky dané Rámcovým rozhodnutím 2008, přičemž, jak bylo uvedeno výše, stanoví i další možnosti postihu zločineckých organizací disponujících oproti té „klasické“ určitými specifiky, jež ve svém důsledku zvyšují společenskou závažnost takového jednání. Stanoví také přesný minimální počet participujících osob na tři. Zároveň je ale třeba poznamenat, že pokud je počet osob v této organizaci **deset a více**, jedná se o okolnost podmiňující použití vyšší trestní sazby.

Za další podstatnou skutečnost je možné taktéž považovat to, že jako další kvalifikační okolnost u zločinecké organizace je stanoveno **spáchání trestného činu se zbraní**.¹⁴⁷

¹⁴⁵ Srov. také **Lokajová, P. Ranostajová, V.** *Italský organizovaný zločin*. In: Organizovaný zločin a jeho ohniska v současném světě. Brno: Mezinárodní politologický ústav, 2007, s. 31–53.

¹⁴⁶ Český překlad italského termínu „*associazione per delinquere*“.

¹⁴⁷ Srov. také **Pelc, V.** *Účastensví v trestním právu*. Praha, 2014. Rigorózní práce. Univerzita Karlova, Právnická fakulta, vedoucí práce Jiří Jelínek, s. 113.

5 Úvahy de lege ferenda

5.1 Zákonná definice organizované zločinecké skupiny

Organizovaná zločinecká skupina je pojmem s legální definicí, který je ovšem do velké míry konkretizován rozhodovací činností českých soudů. Nejvíce flagrantní se v tomto ohledu jeví formulace „**společenství více osob**“, již je možné vykládat ve světle příslušných rozhodnutí Nejvyššího soudu, která definovala organizovanou skupinu jako **společenství 3 a více (trestně odpovědných) osob**. Ve vztahu k tomuto jevu je možné konstatovat, že soudce v těchto rozhodnutích nejenže právo nalezl, ale zároveň ho i vytvořil. Kazuistický pozitivismus¹⁴⁸ nicméně považují někteří autoři s ohledem na zásady trestního práva, a v případě některých jeho principů i na jejich ústavní rozměr, za jev nežádoucí či dokonce nezákonný a protiústavní.¹⁴⁹

Je také otázkou, nakolik je výše uvedený interpretační a aplikační postup udržitelný v samotném kontinentálním systému práva, ve kterém by měl soudce právo pouze nalézat, nikoli tvořit,¹⁵⁰ a kdy soudní rozhodnutí v jednotlivých věcech nejsou obecně závazná, jelikož nemají charakter precedentu.¹⁵¹ Za závažnější ovšem v souvislosti s touto normotvornou činností soudů považují **možný rozpor s ústavní zásadou *nullum crimen sine lege*** ve smyslu čl. 39 Listiny stanovící výhradu zákona při označení trestnosti jednání.

Spáchání trestného činu organizovanou zločineckou skupinou je v kontextu této práce možné chápat ze dvou možných hledisek. Jednak jako okolnost podmiňující použití vyšší trestní sazby v případě všech úmyslných trestných činů, jednak jako znak základní skutkové podstaty trestného činu podle § 361 TZ. Pokud je v obecné rovině nezbytným požadavkem zákonné skutkové podstaty trestného činu její dostatečná

¹⁴⁸ Bobek, M., Kühn, Z. a kol. *Judikatura a právní argumentace*. 2. vydání. Praha: Auditorium, 2013, s. 188.

¹⁴⁹ Hřebíček, V. *Kazuistický pozitivismus v trestním právu*. *Trestněprávní revue*, 2014, č. 7-8, s. 167an.

¹⁵⁰ Srov. také Knapp, V. *Velké právní systémy. Úvod do srovnávací právní vědy*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 1996, s. 112.

¹⁵¹ Sládeček, V., Mikule, V., Syllová, J. *Ústava České republiky. Komentář*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2007, s. 782.

určitost,¹⁵² děje se tak v případě, kdy zákon stanoví jako nezbytný znak základní či kvalifikované skutkové podstaty spáchání trestného činu společenstvím více, tedy neurčitým počtem, osob?

Za nutné považuji poznamenat, že Ústavní soud¹⁵³ obdobnou otázku již řešil, a to ve vztahu k trestnému činu přijímání úplatku podle § 160 odst. 2 tr. zák. V tomto případě připustil, že skutková podstata trestného činu může být zpřesněna judikaturou. V této věci se konkrétně zabýval znakem „obstarávání věcí obecného zájmu“, kdy navrhovatelka poukazovala na neurčitost tohoto znaku zejména v souvislosti s tím, že tato skutečnost není nikde v trestním zákoně blíže vymezena. Ve vztahu k možné relevanci závaznosti tohoto rozhodnutí pro náš případ, tedy vůči definičnímu znaku „společenství více osob“, bych rád uvedl toliko, že na rozdíl od Ústavním soudem zkoumané věci je organizovaná zločinecká skupina v zákoně definována, a přesto je nutné v základní otázce počtu participujících osob k judikatuře českých soudů přihlížet. Není tedy podle mého názoru zcela jasné, zda lze v případě „společenství více osob“ hovořit o neurčitosti ustanovení, jež je možné judikaturou zpřesnit.

Ve výše uvedených souvislostech bych s ohledem na odstranění zde nastíněného problému považoval *de lege ferenda* za účelné **dostatečně určitě definovat všechny jednotlivé formy organizované trestné součinnosti přímo v zákoně**, obdobně jako je tomu ve slovenském trestním zákoně. S ohledem na ještě větší určitost by podle mého názoru bylo taktéž vhodné **přesně zákonem vymezit počet participujících osob** i přímo u organizované zločinecké skupiny. Za vhodné v tomto směru považuji stanovit tímto způsobem trestnost jednání 3 a více participujících osob. Zároveň bych nepovažoval za nutné explicitně stanovit dovětek „trestně odpovědných“, a to s ohledem na možné interpretační problémy, jež byly v této práci přiblíženy ve třetí kapitole. Jak přesné číselné určení participujících osob, tak i absence sousloví „trestně odpovědných“ je

¹⁵² Wagnerová, E., Šimíček, V., Langášek, T., Pospíšil, I. a kol. *Listina základních práv a svobod. Komentář*. 1. vydání. Praha: Wolters Kluwer, 2012, s. 805.

¹⁵³ Nález Ústavního soudu ze dne 14. října 1998 publikovaný pod č. 282/1998 Sb.

vlastní právním normám z aktů mezinárodních organizací, k jejichž implementaci se Česká republika zavázala.

Velice problematickou stránkou definice organizované zločinecké struktury jsou podle mého názoru také znaky „**vnitřní organizační struktury**“ a „**rozdělení funkcí a dělba činností**“, jež musí být na základě ustanovení § 129 TZ naplněny kumulativně. Řečí matematiky, kriminologické studie již delší dobu poukazují na skutečnost, že pouze malý zlomek osob obviněných z trestného činu účasti na organizované zločinecké skupině resp. zločinném spolčení bylo za tento trestný čin následně odsouzeno,¹⁵⁴ přičemž i někteří praktici z řad orgánů činných v trestním řízení přímo poukazují na skutečnost, že se právě tyto znaky u existence organizované zločinecké skupiny velice obtížně dokazují.¹⁵⁵ Jiní autoři v této souvislosti právě uvádějí již zmíněnou kumulativnost všech znaků v definici podle § 129 TZ.¹⁵⁶ Obecně je nutné zmínit, že takováto přísná definice, obsahující požadavek na prokázání určité hierarchické struktury s rozdělením funkcí uvnitř společenství, nemá obdoby ani v úpravách jiných států prezentovaných v předchozí kapitole. Česká úprava navíc dostatečně nereflektuje definice dané dokumenty a akty mezinárodního a evropského práva, jež zároveň kladou požadavky na efektivní boj se subjekty organizovaného zločinu. *De lege ferenda* bych tedy s ohledem na výše uvedené navrhol **vypustit znak „rozdělení funkcí a dělba činností“**, a zároveň **definovat přímo v zákoně znak strukturovanosti**, jenž by reflektoval úpravu Rámcového rozhodnutí 2008. Společenstvím s vnitřní organizační strukturou by tedy mohlo být takové společenství, u něhož nemusí mít členové nutně vymezené funkce a u kterého nemusí být dána kontinuita členství.

¹⁵⁴ Scheinost, M. *Jak je v praxi využíván § 361 TrZ o účasti na organizované zločinecké skupině*. Trestněprávní revue, 2011, č. 11, s. 315an.

¹⁵⁵ Scheinost, M., Netík, K. *Český organizovaný zločin v mezinárodním kontextu*. IKSP: Praha, 2011, s. 57–75, Karabec, Z. *K právním prostředkům boje proti organizovanému zločinu*. Trestní právo, 1999, č. 2, s. 10, nebo také usnesení Nejvyššího soudu ze dne 17. prosince 2014 ve věci sp. zn. 5 Tdo 750/2014.

¹⁵⁶ Říha, M. *K problematice organizované kriminality*. Trestní právo, 2007, č. 7–8, s. 10.

5.2 Šíře institutu beztrestnosti agenta

Za další z nedostatků institutu organizované zločinecké skupiny podle české právní úpravy považují nedostatečnou propracovanost beztrestnosti agenta podle § 363 TZ.

Česká právní úprava garantuje beztrestnost agenta pro taxativně vyjmenované trestné činy, jež tvoří z hlediska celkového počtu trestných činů podle zvláštní části trestního zákoníku pouze velmi malou část. *De lege ferenda* bych považoval za vhodné vzít si v tomto ohledu příklad z úpravy slovenské, která stanoví taxativním výčtem **naopak ty trestné činy, jichž se agent dopustit nesmí**, a vytvořit mu tak širší pole působnosti, samozřejmě za dodržení zásady zákazu policejní provokace. Jedna ze skutečností, proč je v tak malé míře prokázána trestná činnost organizovaných zločineckých skupin, je obtížnost prokázání existence takové skupiny. Dá se podle mého názoru důvodně předpokládat, že rozšíření institutu beztrestnosti agenta by orgánům činným v trestním řízení mohlo situaci důkazní nouze když ne úplně, tak alespoň částečně odstranit.

Naproti tomu lze namítat, že takovéto rozšíření by mělo zahrnovat i jistá omezení v chování takového agenta. Jako o další z možností *de lege ferenda* je možné uvažovat o zakotvení **podmínky subsidiarity jednání** po vzoru krajní nouze, kdy by takový agent musel volit zákonný postup, pokud ho má k dispozici.¹⁵⁷

¹⁵⁷ Kuchta, J. *Postavení a úprava okolností vylučujících protiprávnost v připravované rekodifikaci trestního práva hmotného*. ACTA UNIVERSITATIS CAROLINAE – IURIDICA, 2007, č. 2, s. 74.

5.3 Spáchání trestného činu vědomě se členem organizované zločinecké skupiny

Určitými interpretačními nejasnostmi disponuje taktéž ustanovení § 107 odst. 1 TZ, konkrétně ve vztahu ke znaku **vědomého spáchání** úmyslné trestné činnosti se členem organizované zločinecké skupiny.

V této souvislosti jde o to, zda termínem „vědomě“ zamýšlel zákonodárce vyjádřit zavinění ve formě úmyslu či vědomé nedbalosti. V průběhu času se u renomovaných autorů vyskytly v této věci určité pochybnosti, přičemž postupně převážil názor takový, že v tomto případě musí jít o zavinění úmyslné. Tento právní názor má bezesporu svoji logiku, a proto by podle mého soudu měl být zohledněn i v samotném zákoně, kdy by měl být **nepříliš přiléhavý termín „vědomě“ nahrazen slovem „úmyslně“**.

5.4 Reflexe aktuálního případu – tzv. lihová mafie

V rámci příprav na tuto práci jsem se zúčastnil sedmi jednání Krajského soudu v Ostravě, pobočka Olomouc, ve věci sp. zn. 28 T 16/2013. Kauza tzv. lihové mafie není předmětem jednoho konkrétního trestního řízení, ale velice rozvětveným systémem zahrnujícím velké množství obviněných z různých trestných činů v různých stádiích trestního řízení.

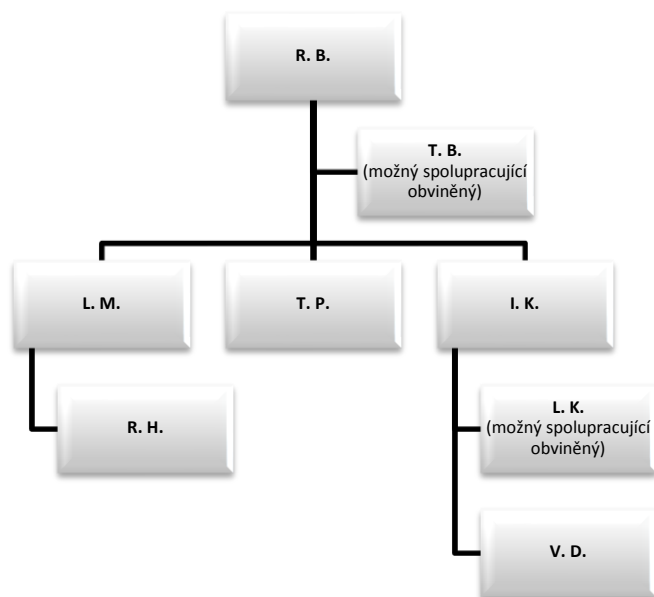
Pro bližší analýzu jsem zvolil tu část kauzy lihové mafie, v níž byla určitá část obviněných předvolána či předvedena k výsledku po podání obžaloby pro skutky kvalifikované jednak jako zvláště závažný zločin zkrácení daně, poplatku a podobné povinné platby podle § 240 odst. 1, odst. 3 TZ, kdy jednotlivým pachatelům státní zástupce navíc navrhoval uložit trest jako pachatelům trestného činu spáchaného ve prospěch organizované zločinecké skupiny podle § 107 a § 108 TZ, jednak kvalifikované jako trestný čin účasti na organizované zločinecké skupině podle § 361 odst. 1 alinea druhá TZ. Obou těchto trestných činů se jednotliví obvinění měli dopustit jako spolupachatelé podle § 23 TZ.

Tato větev kauzy lihové mafie je podle mého názoru velice specifická, a to z několika hledisek – jednak v souvislosti s významnou participací dvou obviněných z řad organizované zločinecké skupiny s orgány činnými v trestním řízení, jednak výší způsobené škody a značnou dobou, po kterou byla trestná činnost páchána.

S ohledem na téma mé práce jsem se však v této kauze soustředil především na **zmapování vztahů v rámci vnitřní organizační struktury** této skupiny. Podle obžaloby se v tomto případě mělo jednat o strukturu mající tři hierarchické stupně nadřízenosti a podřízenosti, s osobou tzv. poradce stojícího poněkud mimo toto hierarchické uspořádání, který v této skupině vykonával úkoly spočívající zejména v zajišťování jejího ekonomického provozu. Na základě výše uvedeného je možné říci, že v takto popsané struktuře lze vidět určitou podobnost s vnitřní organizací skupiny tzv. mafiánského typu.¹⁵⁸

¹⁵⁸ Němec, M. *Mafie a zločinecké gangy*. 1. vydání. Praha: EUROUNION Praha, s. r. o., s. 116an.

Schéma č. 5: Lihová mafie podle obžaloby

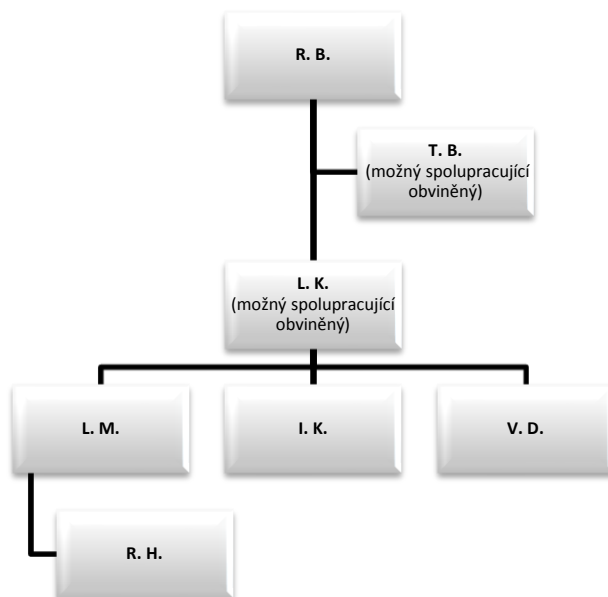

Pokud se struktura tohoto společenství mohla na počátku mé sedmidenní účasti jevit po přečtení obžaloby jako na výše uvedeném schématu, je nutné zároveň poznamenat, že tato reflektuje pouze výpovědi obviněných T. B a L. K. Podle předpokladu se totiž, co se týče rozdělení rolí v tomto společenství, v následujících dnech rozešly výpovědi „hlavy“ společenství R. B. a spolupracujícího obviněného L. K. Výše uvedená struktura je přitom z velké části odrazem výpovědi právě L. K., který svoji roli ve společenství značně bagatelizoval. Tvrdil, že sice od počátku páchání trestné činnosti, ale stále byl pouze řidičem jednajícím na pokyn nadřízených. V rámci společenství měl být podřízen I. K., přičemž měl však dostávat příkazy také od T. B. a hlavně od R. B.

Oproti tomu R. B. popisoval pozici L. K. v rámci celé skupiny poněkud odlišně. L. K. měl být členem, který se hierarchií postupně vlastní iniciativou propracoval až na místo jeho zástupce. Popisoval ho jako velice aktivní, cílevědomou osobu mající velké ziskuchtivé ambice. R. B. také zcela vyloučil roli T. P. ve společenství, kdy podle jeho názoru neměl provádět žádnou nezákonnou činnost, ale pouze spravovat svěřené nemovitosti.

Pro srovnání tedy uvedu i strukturu společenství tak, jak v hlavním líčení vypověděl R. B.:

Schéma č. 6: Lihová mafie podle R. B.

Podle schématu sestaveného na základě výpovědi R. B. lze konstatovat dokonce čtyřstupňovou hierarchickou strukturu. Za poněkud nezvyklou je možné ovšem označit skutečnost, že tato struktura disponuje ve čtvrtém stupni pouze jediným tzv. vykonavatelem. Na stranu druhou je možné na základě výpovědí jednotlivých obviněných říci, že obdobnou funkci zastávali v této skupině také členové přímo podřízení L. K., tedy L. M., I. K. a V. D. Zároveň byli k určitým manuálním činnostem využíváni také zaměstnanci L. M. a R. B., kteří o trestné činnosti společenství nevěděli, nejednali tak zaviněně a nebylo možné je trestně stíhat. Výpovědi dalších obviněných nemá s ohledem na účel této práce smysl rozebírat, a to i z toho důvodu, že se v rámci popisování vnitřních poměrů ve skupině pohybovaly více či méně v mezích obou výše uvedených schémat.

V předmětné věci byl pak Krajským soudem v Ostravě, pobočka Olomouc, vyneseno dne 22. prosince 2015 rozsudek. Všech 8 obžalovaných bylo shledáno vinnými a byly jim uloženy následující tresty odnětí svobody (při maximální možné výši 13 let a 4 měsíce):

Tabulka č. 2: Uložené tresty v kauze lihové mafie

R. B.	13 let nepodmíněně
T. B. (přiznán statut spolupracujícího obviněného)	4 roky nepodmíněně
R. M.	12 let nepodmíněně
L. K. (nepřiznán statut spolupracujícího obviněného)	9 let a 2 měsíce nepodmíněně
I. K.	9 let a 2 měsíce nepodmíněně
V. D.	9 let a 2 měsíce nepodmíněně
R. H.	6 let nepodmíněně
T. P.	3 roky podmíněně se zkušební dobou 5 let

Na základě této kauzy považuji za podnětné položit si následující otázku: Nebylo by *de lege ferenda* vhodné stanovit **jako okolnost podmiňující použití vyšší trestní sazby** u trestného činu účasti na organizované zločinecké skupině podle § 361 TZ účast na takové skupině, na **které se účastní stanovený vyšší počet osob**, tedy obdobným způsobem, jako je tomu v italském trestním zákoníku? Tento postoj zaujímá i Pelc, který by zároveň navrhoval jako další okolnost podmiňující použití vyšší trestní sazby takovou, kdy by jednotliví členové byli ozbrojeni.¹⁵⁹

¹⁵⁹ Pelc, V. *Účastenství v trestním právu*. Praha, 2014. Rigorózní práce. Univerzita Karlova, Právnická fakulta, vedoucí práce Jiří Jelínek, s. 113.

6 Závěr

Institut organizované zločinecké skupiny lze označit za v současné době nezbytný institut trestního práva, umožňující se do určité míry vypořádat s tak negativním společenským jevem, jakým organizovaný zločin bezesporu je. Množství osob odsouzených jako pachatelé či účastníci trestných činů organizovaných zločineckých skupin je poměrně nízké a zcela jistě existuje v rámci kriminality tohoto typu vysoká míra latence. Je třeba si ale taktéž uvědomit, že je dalece příznivější situace, kdy je za spáchání trestného činu účasti na organizované zločinecké skupině odsouzeno v průběhu jednoho roku 10 osob, než kdyby byla uměle vytvořena fikce, že trestná činnost páchaná organizovanými zločineckými skupinami v České republice neexistuje.

Organizovaný zločin zahrnující činnost organizovaných zločineckých skupin je jednou z nejzávažnějších forem kriminality. Je nejen společenskou povinností zákonodárce, aby na kriminalitu tohoto typu byl schopen adekvátně reagovat. Poměrně velké penzum poznatků o stavu trestné činnosti organizovaných zločineckých skupin poskytuje kriminologická věda. V právním státě je nicméně nezbytná existence kvalitní právní úpravy, aby teorie mohla nabýt praktických rozměrů.

V průběhu času doznala právní úprava institutu organizované zločinecké skupiny určitých legislativních změn. Jednotlivé novelizace trestního zákona a trestního zákoníku si kladly za cíl stanovit pevnější hmotněprávní základy, jež by působily jako lepší materiální podklad pro boj se subjekty organizovaného zločinu. Ať to bylo v roce 2002, kdy byla z definice zločinného spolčení vypuštěna podmínka zaměření na finanční prospěch, tak v roce 2009, kdy byl do § 363 TZ vklíněn odstavec 2 taxativně vyjmenovávající trestné činy, pro které není trestným policista či příslušník Generální inspekce bezpečnostních sborů plnící úkoly jako agent. Stále však existují určité mezery, jež efektivnější boj se subjekty organizovaného zločinu znemožňují. Ty podle mého názoru nejzávažnější byly nastíněny v předchozí kapitole, přičemž bylo poukázáno i na možná legislativní řešení daných situací do budoucna.

Česká republika má jako člen OSN a EU závazky k těmto mezinárodním organizacím. V současné době, kdy nabyla problematika organizovaného zločinu a jeho subjektů mezinárodního významu, je odpovědností každého jednotlivého státu stanovit taková opatření, která by byla významnou překážkou kriminálního chování organizovaných zločineckých skupin.

Cílem této práce bylo analyzovat institut organizované zločinecké skupiny v kontextu jednotlivých ustanovení trestního zákoníku a judikatury s přihlédnutím k názorům odborníků, a navrhnout možná řešení *de lege ferenda*. Neméně důležitá byla právě z hlediska možného právního stavu v budoucnu komparace se zahraničními právními úpravami. Kvalitní vynutitelná hmotněprávní úprava obohacená konstantní a jednoznačnou rozhodovací činností soudů jsou základem práva demokratického právního státu.

Seznam použitých zkratek

CPE	španělský trestní zákoník (Código Penal español)
CPI	italský trestní zákoník (Codice Penale italiano)
EU	Evropská Unie
IKSP	Institut pro kriminologii a sociální prevenci
Listina	usnesení předsednictva České národní rady č. 2/1993 Sb., o vyhlášení Listiny základních práva a svobod jako součásti ústavního pořádku České republiky
OSN	Organizace spojených národů
Palermská úmluva	Úmluva OSN proti nadnárodnímu organizovanému zločinu
Rámcové rozhodnutí 2008	Rámcové rozhodnutí Rady č. 2008/841/SVV ze dne 24. října 2008 o boji proti organizované trestné činnosti
Rt	Sbírka soudních rozhodnutí a stanovisek Nejvyššího soudu (část trestní)
STZ	slovenský trestní zákon (trestný zákon)
trestní řád	zákon č. 141/1961 Sb., o trestním řízení soudním
tr. zák.	zákon č. 140/1961 Sb., trestní zákon
trestní zákon	zákon č. 140/1961 Sb., trestní zákon
trestní zákoník	zákon č. 40/2009 Sb., trestní zákoník
TŘ	zákon č. 141/1961 Sb., o trestním řízení soudním
TZ	zákon č. 40/2009 Sb., trestní zákoník
Ústava	ústavní zákon č. 1/1993 Sb., Ústava České republiky
ZSM	zákon č. 218/2003, o soudnictví ve věcech mládeže

Seznam užitých tuzemské literatury

- **Bobek, M., Kühn, Z. a kol.** Judikatura a právní argumentace. 2. vydání. Praha: Auditorium, 2013.
- **Cejp, M.** Organizovaný zločin v České republice III. 1. vydání. Praha: IKSP, 2004.
- **Cejp, M.** Vnější a vnitřní problémy České republiky a možnost jejich zneužití zločinem. Kriminalistika, 2002, č. 1.
- **Coufalová, B.** Hmotněprávní instituty pro boj s organizovaným zločinem podle nového trestního zákoníku. Bulletin advokacie, 2009, č. 10.
- **Čeplová, V.** Trestní odpovědnost všech členů organizované skupiny jako nezbytný předpoklad přísnější trestněprávní kvalifikace? Trestněprávní revue, 2005, č. 3.
- **Dolenský, A.** Poznámky k článku Dr. Šámala o organizovaném zločinu. Právní rozhledy, 1995, č. 11.
- **Eysselet, E.** Ke spáchání trestného činu organizovanou skupinou. Socialistická zákonnost, 1980, č. 7.
- **Gřivna, T., Scheinost, M., Zoubková, I. a kol.** Kriminologie. 4. vydání. Praha: Wolters Kluwer, a. s., 2014.
- **Hřebíček, V.** Kazuistický pozitivismus v trestním právu. Trestněprávní revue, 2014, č. 7-8.
- **Chmelík, J.** Úvahy k agentu provokatéru a korunnímu svědkovi. Kriminalistika, 2005, č. 1.
- **Jelínek, J. a kol.** Trestní právo hmotné. Obecná část. Zvláštní část. 4. vydání. Praha: Leges, 2014.

- **Jelínek, J., Gřivna, T., Herczeg, J., Navrátilové, J., Syková, A. a kol.** Trestní právo Evropské unie. 1. vydání. Praha: Leges, 2014.
- **Karabec, Z.** K právním prostředkům boje proti organizovanému zločinu. Trestní právo, 1999, č. 2.
- **Karabec, Z.** K právnímu vymezení organizovaného zločinu. Kriminalistika. 2000, č. 1.
- **Karabec, Z.** Mezinárodní aspekty boje proti organizovanému zločinu. Kriminalistika, 2004, č. 1.
- **Karabec, Z.** Účinnost právních nástrojů proti organizované kriminalitě (použití agenta). Praha: IKSP, 2010.
- **Knapp, V.** Velké právní systémy. Úvod do srovnávací právní vědy. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 1996.
- **Kratochvíl, V.** Organizovaný zločin a novela trestního zákona č. 152/1995 Sb. Právní rozhledy, 1996, č. 3.
- **Kratochvíl, V. a kol.** Trestní právo hmotné. Obecná část. 2. vydání. Praha: C. H. Beck, 2012.
- **Kuchta, J.** Postavení a úprava okolností vylučujících protiprávnost v připravované rekonstrukci trestního práva hmotného. ACTA UNIVERSITATIS CAROLINAE – IURIDICA, 2007, č. 2.
- **Kuchta, J. a kol.** Kurs trestního práva. Trestní právo hmotné. Zvláštní část. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2009.
- **Lokajová, P. Ranostajová, V.** Italský organizovaný zločin. In: Organizovaný zločin a jeho ohniska v současném světě. Brno: Mezinárodní politologický ústav, 2007.
- **Musil, J.** Připravit se včas na boj s organizovanou kriminalitou. Československá kriminalistika. 1992, č. 2.

- **Musil, J., Budka, J., Brabcová, I.** Boj proti organizované kriminalitě z pohledu práva a policejní praxe. In: Výzkum struktury, forem a možností postihu organizovaného zločinu v České republice. Praha: IKSP, 1997.
- **Němec, M.** Mafie a zločinecké gangy. 1. vydání. Praha: EUROUNION Praha, 2003.
- **Nožina, M.** Mezinárodní organizovaný zločin v České republice. 1. vydání. Praha: Themis, 2003.
- **Pelc, V.** Účastenství v trestním právu. Praha, 2014. Rigorózní práce. Univerzita Karlova, Právnická fakulta, vedoucí práce Jiří Jelínek.
- **Prouza, D.** Ve prospěch zločinného spolčení. Právní rádce, 1999, č. 5, s. 18.
- **Říha, M.** K problematice organizované kriminality. Trestní právo, 2007, č. 7–8.
- **Scheinost, M.** Jak je v praxi využíván § 361 TrZ o účasti na organizované zločinecké skupině. Trestněprávní revue. 2011, č. 11.
- **Scheinost, M., Netík, K.** Český organizovaný zločin v mezinárodním kontextu. IKSP: Praha, 2011.
- **Sládeček, V., Mikule, V., Syllová, J.** Ústava České republiky. Komentář. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2007.
- **Solnař, V., Fenyk, J., Císařová, D., Vanduchová, M.** Systém českého trestního práva. Část II. Základy trestní odpovědnosti. 1. vydání. Praha: Novatrix, s. r. o., 2009.
- **Sýkora, M.** Organizovaná (zločinecká) skupina. Právní prostor [online]. 20. 5. 2014. Dostupné z: <http://www.pravniprostor.cz/clanky/trestni-pravo/organizovana-zlocinecka-skupina>.
- **Šámal, P.** Zamyšlení nad některými novelizovanými ustanoveními trestního zákona týkajícími se organizovaného zločinu a problémy s tím spojenými. Právní rozhledy, 1995, č. 10.

- **Šámal, P. a kol.** Trestní právo hmotné. 7. vydání. Praha: Wolters Kluwer, a. s., 2014.
- **Šámal, P. a kol.** Trestní zákoník. 2. vydání. Praha: C. H. Beck, 2012, s. 1377.
- **Šámal, P., Musil, J., Kuchta, J. a kol.** Trestní právo procesní. 4. přepracované vydání. Praha: C. H. Beck, 2013.
- **Šturma, P., Nováková J., Bílková, V.** Mezinárodní a evropské instrumenty proti terorismu a organizovanému zločinu. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2003.
- **Šturma, P.** Na okraj Světové ministerské konference o organizovaném transnacionálním zločinu. Právník. 1995, č. 5.
- **Šturma, P.** Přijetí Úmluvy OSN proti nadnárodnímu organizovanému zločinu. Právní rozhledy. 2001, č. 5.
- **Tichý, L., Arnold, R., Zemánek, J., Král, R., Dumbrovský, T.** Evropské právo. 5. přepracované vydání. Praha: C. H. Beck, 2014.
- **Tomášek, M. a kol.** Europeizace trestního práva. 1. vydání. Praha: Linde, 2008.
- **Válková, H., Kuchta, J. a kol.** Základy kriminologie a trestní politiky. 2. vydání. Praha: C. H. Beck, 2012.
- **Vlastník, J.** Harmonizace skutkové podstaty trestného činu postihující účast na zločinecké organizaci. ACTA UNIVERSITATIS CAROLINAE – IURIDICA. 2007, č. 1.
- **Vrtěl, P.** K Úmluvě OSN proti nadnárodnímu organizovanému zločinu. Trestní právo. 2002, č. 3.
- **Wagnerová, E., Šimíček, V., Langášek, T., Pospíšil, I. a kol.** Listina základních práv a svobod. Komentář. 1. vydání. Praha: Wolters Kluwer, 2012.

Seznam zahraniční literatury

- **Blok, A.** Reflections on the Sicilian Mafia: Peripheries and Their Impact on Centres. In: Siegel, D., Kelen, H. Organized Crime. Culture, Markets and Policies. 1. vydání. New York: Springer, 2008.
- **Campbell, Liz.** Organised Crime and the Law. A Comparative Analysis. 1. vydání. Oxford: Hart, 2013.
- **Conklin, J. E.** Criminology. 6. vydání. Boston: Allyn and Bacon, 1998.
- **Čentěš, J. a kol.** Trestný zákon – Velký komentár. 2. aktualizované vydání. Žilina: EUROKÓDEX, s. r. o., 2015.
- **Faraldo Cabana, P.** Organizaciones criminales y asociaciones ilícitas en el Código Penal Español. Revista de Estudios de la Justicia, 2013, č. 19.
- **Hamran, J.** K posudzovaniu pojmov „organizovaná skupina“ a „zločinecké skupina“. Justičná revue, 2007, č. 1.
- **Lascuraín Sánchez, J. A., Mendoza Buergo, B., Rodríguez Mourullo, G.** Código Penal. Madrid: Civitas, 2004.
- **Maguire, M., Morgan, R., Reiner, R.** The Oxford Handbook of Criminology. 5. vydání. Oxford: Oxford University Press.
- **Orts Berenguer, E., González Cussac, J. L.** Compendio de Derecho Penal. Parte General y Parte Especial. Valencia: Tirant lo Blanch, 2004.
- **Šanta, J.** Zločinecká skupina – medzinárodne súvislosti a praktické skúsenosti. Justičná revue, 2008, č. 8–9.

Seznam internetových zdrojů

- <http://www.organized-crime.de/organizedcrimedefinitions.htm>
- https://treaties.un.org/Pages/ViewDetails.aspx?src=TREATY&mtdsg_no=XVIII-12&chapter=18&lang=en

Seznam jiných zdrojů

- Důvodová zpráva k Ústavě
- Důvodová zpráva k zákonu č. 152/1995 Sb.
- Důvodová zpráva k zákonu č. 134/2002 Sb.
- Důvodová zpráva k vládnímu návrhu zákona – trestní zákoník
- Důvodová zpráva k zákonu č. 40/2009 Sb.
- Koncepce boje proti organizovanému zločinu na období let 2015 – 2017 odboru bezpečnostní politiky Ministerstva vnitra

Seznam užitých judikatury

- rozhodnutí Nejvyššího soudu České republiky ze dne 28. května 1976 ve věci sp. zn. 4 To 13/76, publikované pod č. **53/1976**
- rozhodnutí Nejvyššího soudu České republiky ze dne 18. července 1985 ve věci sp. zn. 11 To 51/85, publikované pod č. **45/1986**
- rozsudek Evropského soudu pro lidská práva ze dne 9. června 1998 ve věci **Teixeira de Castro proti Portugalsku**
- usnesení Vrchního soudu v Praze ze dne 24. srpna 1998 ve věci sp. zn. **11 To 59/1998**
- nález Ústavního soudu ze dne 14. října 1998 publikovaný pod č. **282/1998 Sb.**
- rozsudek Krajského soudu v Ústí nad Labem ze dne 18. listopadu 1998 ve věci sp. zn. **2 T 81/97**
- nález Ústavního soudu ze dne 22. června 2000 ve věci sp. zn. **III. ÚS 597/99**
- usnesení Vrchního soudu v Praze ze dne 9. listopadu 2000 ve věci sp. zn. **2 To 159/2000**
- usnesení Nejvyššího soudu České republiky ze dne 8. prosince 2004 ve věci sp. zn. **5 Tdo 1071/2004**
- usnesení Nejvyššího soudu České republiky ze dne 17. dubna 2008 ve věci sp. zn. **11 Tdo 113/2008**
- usnesení Nejvyššího soudu České republiky ze dne 12. listopadu 2008 ve věci sp. zn. **3 Tdo 688/2008**
- usnesení Nejvyššího soudu České republiky ze dne 20. dubna 2010 ve věci sp. zn. **11 Tdo 297/2009**

- usnesení Nejvyššího soudu České republiky ze dne 28. dubna 2010 ve věci sp. zn. 8 Tdo 237/2010 publikované pod č. **22/2011**
- usnesení Nejvyššího soudu České republiky ze dne 12. srpna 2010 ve věci sp. zn. **8 Tdo 940/2010**
- usnesení Nejvyššího soudu České republiky ze dne 10. prosince 2014 ve věci sp. zn. **3 Tdo 684/2014**
- usnesení Nejvyššího soudu České republiky ze dne 17. prosince 2014 ve věci sp. zn. **5 Tdo 750/2014**
- usnesení Nejvyššího soudu České republiky ze dne 4. března 2015 ve věci sp. zn. **6 Tdo 1607/2014**
- usnesení Nejvyššího soudu České republiky ze dne 11. března 2015 ve věci sp. zn. **3 Tdo 103/2015**

Shrnutí

Předkládaná diplomová práce si klade za cíl představit institut organizované zločinecké skupiny z hlediska účinné právní úpravy a navrhnout možná legislativní řešení do budoucna. K naplnění tohoto cíle bylo nutné prostudovat dostupné právní předpisy, judikaturu, odbornou literaturu i dokumenty mezinárodního práva.

Na úvod diplomové práce bylo třeba vymezit v první kapitole pojem organizované zločinecké skupiny oproti dvěma podobným pojmům vyskytujícím se v této práci, a to oproti pojmu organizovaného zločinu a pojmu organizované skupiny. Toto vymezení jsem pro účely práce považoval za stěžejní, jelikož se všemi těmito třemi pojmy bylo v práci dále nakládáno.

Druhá kapitola je věnována historickému kontextu při tvorbě práva organizované zločinecké skupiny. Velký vliv na utváření práva přitom měly zejména dokumenty dvou mezinárodních organizací, a to OSN a EU. Jedna podkapitola se taktéž zabývá vývojem v České republice.

Ve třetí kapitole byl institut organizované zločinecké skupiny zkoumán z hlediska účinné právní úpravy. Pozornost byla věnována definici pojmu organizované zločinecké skupiny podle § 129 TZ, pachateli trestného činu spáchaného ve prospěch organizované zločinecké skupiny podle § 107 TZ a trestnému činu účasti na organizované zločinecké skupině podle § 361 TZ. Další samostatné kapitoly se zabývaly některými aplikačními aspekty institutu organizované zločinecké skupiny a porovnáním české úpravy s dokumenty mezinárodního práva.

Kapitola čtvrtá zahrnuje právní úpravu institutu organizované zločinecké skupiny na Slovensku, ve Španělsku a Itálii. Právní úpravy těchto států mohou být inspirací pro budoucí normotvorbu v České republice.

Právní úpravě *de lege ferenda* byla věnována kapitola pátá. V této části jsem se zaměřil na některé problematické aspekty, zejména co se týče samotné definice pojmu

organizované zločinecké skupiny podle § 129 TZ. V této kapitole bylo taktéž poukázáno na právní úpravy jiných států, prezentovaných v předchozí kapitole.

Závěrečná šestá kapitola obsahuje shrnutí diplomové práce s poukázáním na dosavadní vývoj právní úpravy institutu organizované zločinecké skupiny a právní stav *de lege lata*.

Summary

The institution of an organised criminal group in conjunction with the Penal Code and case law

The submitted diploma thesis concerns the institution of an organised criminal group in terms of effective legal regulation, and suggests legal solutions for the future. To meet the objectives of this thesis, it was necessary to study available legal regulations, case law, specialised literature and documents of international law.

At the beginning of this thesis, it was necessary to distinguish the term of an organised criminal group from other two similar terms included in this thesis, namely the term of organised crime and the term of an organised group. This distinction was essential because all of these terms were further used in the thesis.

The second chapter is dedicated to historical context of legislation regarding the organised criminal group. It was especially documents of two international organisations, the UN and the EU, which had considerable influence on the legislation in the Czech Republic. One subchapter also deals with the development in the Czech Republic itself.

In the third chapter, there is a research of the institution of an organised criminal group in terms of effective legal regulation. The research was aimed at following terms: a) organised criminal group according to section 129 of the Penal Code, b) an offender of a criminal offence committed in favour of an organised criminal group according to section 107 of the Penal Code, c) the criminal offence of participation in an organised criminal group according to section 361 of the Penal Code. Other subchapters deal with some application aspects of the institution of an organised criminal group and with the comparison between Czech legal regulation and documents of international law.

Chapter four includes legal regulation of the institution of an organised criminal group in Slovakia, Spain and Italy. Regulation of those countries could serve as inspiration for future legislation in the Czech Republic.

The fifth chapter is dedicated to possible legal regulation. This chapter is aimed at some of the problematic aspects, especially the definition of the term of an organised criminal group according to section 129 of the Penal Code. In this chapter, regulations of other countries presented in previous chapter were also mentioned.

The last chapter contains the summary of the thesis with reference to existing development of legal regulation of the institution of an organised criminal group and effective legal regulation.

Klíčová slova

Klíčová slova

Organizovaná zločinecká skupina – pachatel trestného činu – účastenství

Key words

Organised criminal group – offender – parties to crime